

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2015. április–május

BODROGI Gyula
José Luis GÓMEZ
REVICZKY Gábor
TÓTH László

Don Quijote

MITEM-hangulatok

Fesztivállogisztika

2015/16-os évadelőzetessel, műsornaptárral, előadás- és programajánlóval

Jean-Pierre Thibaudat – A színész hírnök • **Vidnyánszky Attila** – a Don Quijote derűje és fájdalma • **Verebes Ernő** – író a szélmalom árnyékában • **Mitől nemzeti?** – a vitakultúra tanulságairól • **Nézőpontok** – Gerő András, Horkay Hörcher Ferenc • **Háttér** – fesztiválforgalom a színpadmesterek szemével

A színész hírnök

Mit tehet a művészet a barbarizmussal, a totalitarizmussal, az intoleranciával, az antiszemitizmussal, az állami terrorral, az idegengyűlölettel, a munkanélküliséggel, a nyomorral, a létbizonytalansággal szemben? Mit a jövőtől való félelemmel, önmagunk kiteljesítésének akadályaival szemben?

Keveset. De ez a kevés jelentékeny, lényeges az emberi társadalmak számára: a művészet, minden művészet, és különösen a színház.

Mivel a színház törékeny, illékony művészet, amely csak a jelenben létezik, múlandó, akár az élet. Nagy, hivalkodó épületekben, nyomorúságos boszorkánykonyhákban, átmeneti menedékhelyeken, alagsori odúkban őrzi a fáklyát, táplálja a tüzet, fellobbantja annak soha ki nem hunyó parazsait.

A színház fény, amely virraszt, amikor a város alszik. Az éjszaka rémálmaiból éber álmokká alakítja. A kérdésekre mindenekelőtt kérdésekkel válaszol. Különös fogadó, ahova a holtak visszatérnek, hogy kérdőre vonják az élőket.

Idén ünnepeljük a nagy lengyel művész, Tadeusz Kantor születésének századik évfordulóját. Hallgassuk meg őt, aki színházi művét hazája német megszállása alatt kezdte, és soha nem paktált le országának, a szovjet rezsim „testvérének” kommunista hatalmával. Kantor szavai rendkívül időszerűek:

A művészet
válasz
a realitásra.
Ama készítő **válasz**
igénye talán
az alkotás lényege.
Minél tragikusabb volt
ez a valóság,
annál erősebb a belső
„parancs” a válaszra,

„más”, **szabad**
autonóm valóság
megalkotására,
amely képes lesz erkölcsi
győzelmet aratni
a másik fölött,
diadalmaskodni,
visszaadni a mi időnknek
a szellemi méltóságot.

A színész hírnök. Ő az, akit az istenek és az emberek a színpadra küldenek, hogy ábrázolja őket. Mindig kettős. Ő maga és egy másik. Az élők és a holtak szavainak hordozója. A költők és a nagy álmodók szócsöve, segít bennünket abban, hogy talpon maradjunk.

JEAN-PIERRE THIBAUDAT

író, újságíró

a MITEM-en az

„Egy generáció, két ország, három emblemikus színművész”
beszélgetés vezetője

10

„INKÁBB ABSZURD, MINT HUMOROS”

„Fel kell idézni azt az állapotot, amiben a lovag ellenséges óriásnak látja a szélmalmot, és elérni azt, hogy a néző is »lássa« Don Quijote tévképzeteit.” (Reviczky Gábor)

20

FESZTIVÁL- LOGISZTIKA

A Nemzeti szakemberei már tudják: nincs olyan technikai igény, amit a színház ne tudna kielégíteni. Sőt még túl is teljesítik időnként ezeket az igényeket.

24

A VITAKULTÚRA TANULSÁGAI

Csapda a Goethe Intézetben és politikai botrány a bécsi Sirály után. A német és az osztrák színházak feltételt szabtak a MITEM-en való részvételhez: legyen nyílt vita a nemzeti színházakról. A beszélgetés azonban számonkérésé fajult, a bécsi Burgtheater színészei pedig politikai botrányt csaptak a vendégjátékon. Mi is történt?

38

„AKI ISMER, TUDJA, KI VAGYOK”

„Eszembe sem jutott, hogy színész is lehetnék. A mi családjunkban mindenki vasutas. Jól tanultam, ezért azt mondták a szüleim: olyan okos vagyok, hogy belőlem mozdonyvezető is lehet!” (Tóth László)

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2015. április–május

Ingyenes időszaki kiadvány
II. évfolyam, 8. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Areclat:

Kónya Ábel

Címlap:

Söpte Andrea a Családi kérdés című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetiszhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Érdi Rózsa Nyomda

Megjelenik 10 000 példányban
Lapzárta: 2015. április 20.

Az

Ahogy tetszik, Johanna a máglyán, Isten ostora,
Körhinta

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

8

16

26

33

35

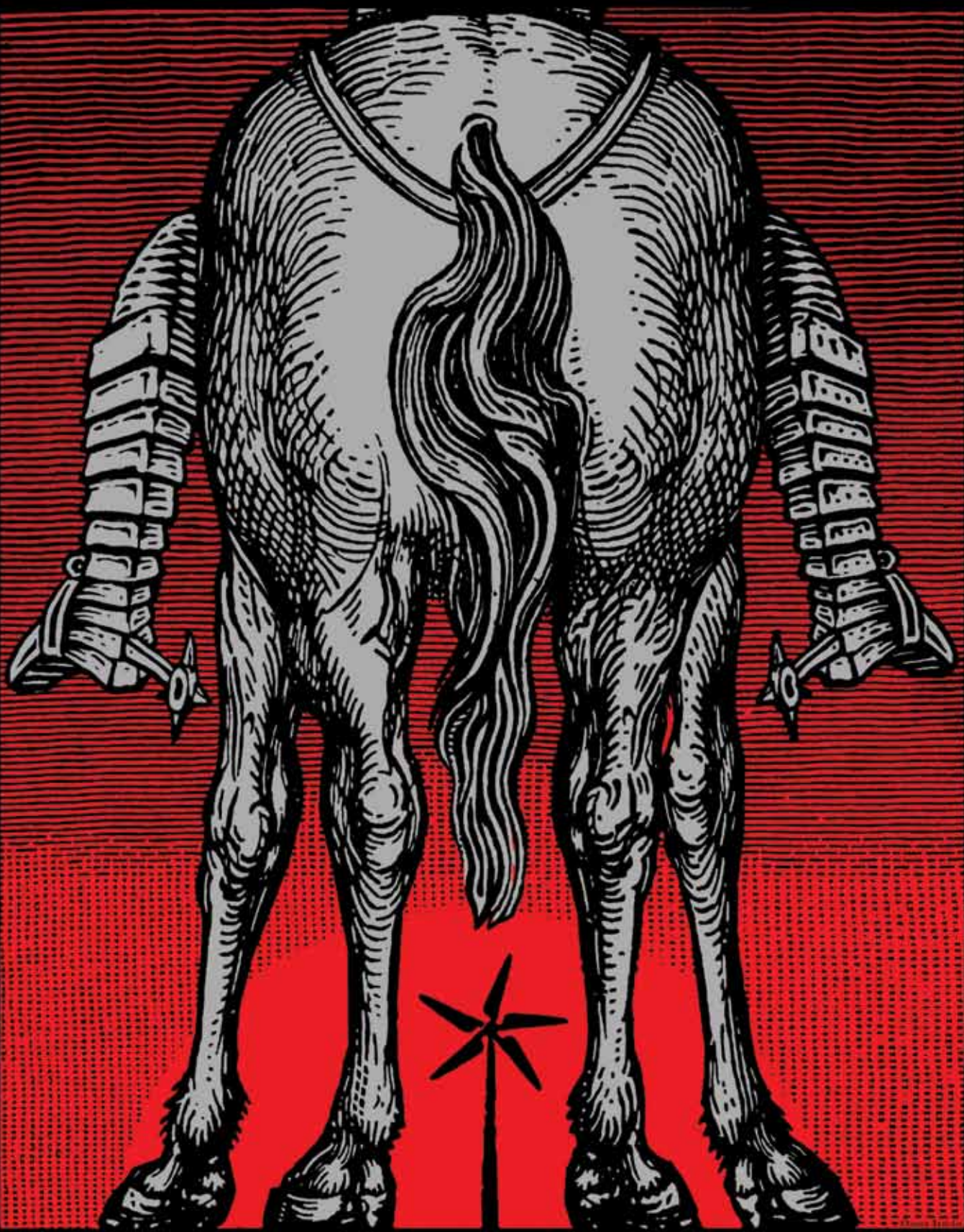

46

- 7 Premier: Don Quijote**
A könyvmeser // Cervantes és a Don Quijote
- 8 Fajdalom és derű** // Vidnyánszky Attila
- 10 „Inkább abszurd, mint humoros”**
// Reviczky Gábor
- 12 „Mindenkinek van egy fegyverhordozója”** // Bodrogi Gyula
- 13 Verebes Ernő: Vágtában**
- 14 A Don Quijote próbái közben**
- II. MITEM**
- 16 Egymás mély megértésére – MITEM-hangulatok**
- 18 „Minden színész egyben tudós is”**
// José Luis Gómez
- 20 Fesztivállogisztika – A MITEM a színpadmesterek szemével**
- 22 A vitakultúra tanulságai**
- Premiárgaléria**
- 26 Befejezetlen szimfónia, Családi kérdés**
- Nézőpont**
- 28 Gerő András: Szélhámosok**
- 29 Horkay Hörcher Ferenc: Szomorú nemzeti vígjáték**
- 30 Előadásajánló**
Isten ostora, Brand, Audiencia és Vernisszáz, Mulatság, Nehéz, Vadászat
- Portré**
- 38 „Aki ismer, tudja, ki vagyok”** // Tóth László
- Szín(ház)lapok**
- 44 Gajdó Tamás: Színház és Divattól a Figaróig**
- 46 A Nemzeti hírei**
- Programajánló**
- 47 Üldözve menekülés** // Verebes Ernő
- 48 Programok, események**
- 50 Havi műsor: május–június**
- 2015/2016**
- 52 A jövő évad: szerzők, előadások**
- Folyóirat**
- 54 Szcenárium – március–április**
- 54 Iskolai programok**

DON QUIJOTE

Miguel de Cervantes Saavedra

(1547–1616)

Apja vándorfelcser, hét gyermek atyja. A tanulatlan kamasz Miguel Sevilleban – ez Spanyolország kapuja Amerika felé – próbál szerencsét. 1568-ban jelenik meg első verse. Egy bíboros szolgálatban bejárja hazáját, majd Provence-t, Rómát és Firenzét, végül zsoldosnak áll. Részt vesz a törökök elleni hatalmas tengeri ütközetben, a lepantói csatában (1571), és fél karjára megbénul. Sikerül leszerelni, és 1775-ben már hazafelé hajózik, amikor észak-afrikai kalózok fogságába esik (1580-ban szabadul).

Író akar lenni, de még katonai szolgálatra kényszerül, aztán színházak körül forgolódik, 1584-ben fejezi be a *Galatea* című verses pásztorregényét. Megházasodik, de felségét elhagyja, vándorszínészekhez csapódik, adóbehajtnak áll.

1605-ben végre sikerül kiadnia a *Don Quijote* első részét. Valladolidból a spanyol udvart követve Madridba költözik, alkalmi írói munkákból él. 1613-ban jelenik meg *Példás elbeszélések* című remekműű novelláskötete. 1615-ben adja a ki a *Don Quijote* második részét. Utolsó műve a *Periles és Sigismunda* című „lovagregény”.

Juan Martínez de Jáuregui 1600-ban készült festménye, Cervantes egyetlen hiteles képmása

A KÖNYVEMBER

Cervantes és a Don Quijote

Cervantes 1616. április 23-án halt meg Madridban. Ugyanazon a napon, amikor egy másik géniusz, Shakespeare. Ám míg az „avoni hattyú” az anyagiak és a hírnév tekintetében is sikeres szerző volt, a „lepantói nyomorék” balszerencsés volt egész életében, még főművének születését is egy szerencsétlen esethez köti a hagyomány.

1598-ban egy sikertelen adóbehajtási akció és elszámolási bizonytalanságok miatt börtönbe vetik Cervantest egy Argamasilla de Alba nevű helyen, La Mancha tartományban. „Idevalósi” tehát Don Quijote, az itteni börtönben tervezte el művét Cervantes, aki csak írt és írt. „Annak ellenére, hogy dicsőség helyett, sebeket kapott, hogy szabaddulás helyett fogságba jutott... Kettétört kardja, béna karja és hírnevet hiába kergető tolla ellenére; annak ellenére, hogy húsz évig kellett egy megvetett mesterség béklyóiban szenvednie; a közelgő öregség és a börtön ellenére: megtartotta szellemi és lelki frissességét, lelkesedését, s ez tette lehetővé, hogy majdnem hatvanéves korában kápráztató fiatalságra valló művet írjon” – summázta életrajzírója, Daireaux.

Az eredmény: a könyvnyomtatás feltalálása óta talán az első nemzetközi könyvsiker. Pénzt persze a szerző nem látott ebből (csak a kalózkidók), de a hírnév legalább pártjára áll. Egy anekdota szerint III. Fülöp spanyol király kinézett egyszer palotája ablakából, és egy diákra lett figyelmes, aki hol nagyokat csapott a homlokára, hol meg jókat nevetett. „Az a diák vagy bolond, vagy Don Quijote történetét olvassa” – szólt a király. Az udvaroncok hamar hozták a hírt: a diák Cervantes művét olvassa. Mások nehezen viselték Cervantes sikerét: a kor szinpa-

di sztárszerzője, Lope de Vega egy levélben így írt: „...sok mű lát napvilágot, de egyikük sem olyan rossz, mint Cervantesé, s olyan bolond sem akad, hogy dicsérje a *Don Quijotét*”.

Könyvtári a *Don Quijote* értő elemzéseinek a száma, amelyek abban egyetértenek: a Búsképű Lovag nem közönséges bolond, örült. Szerb Antal azt írja, hogy míg az igazi lovagregényekben, amelyek bűvöletében Cervantes felnőtt (és amelyeket Don Quijote káros töménységben falt), „a csodavilág úgy viselkedik, mintha objektív valóság volna”, a regényben ezzel szemben: „a szubjektív valóság Don Quijote téveszméje. A csoda kívülről belülré kerül. (...) Cervantes nemcsak olyan dolgokat ábrázol, amelyek kívül történnek, hanem olyanokat is, amelyek belül, a hős lelkében mennek végbe – sőt, mint a legmodernebb regényekben, a látomás fontosabb a látványnál”.

Don Quijote könyvember. Nemcsak a lovagregények világába bonyolódik bele, de könyvalak is. A regény második részében tudja magáról, hogy regényhős. Meghalnia is azért kell, nehogy másvalaki (mint ahogy 1614-ben megtörtént egy silány utánzattal) tovább írja a kalandokat...

„Egy tisztafejű, tapasztalt ember, Cervantes testi és szellemi élményeinek ... széles foglalata a *Don Quijote* – írja Benyhe János műfordító. – Ellentétet mesterien egybefoglaló könyv: éterien lebegő, többértelmű és mégis áttetsző, világos képletekbe sűríti a lélek és a lét ellentmondásokkal teljes talányait. Nevetéssel öl és halhatatlanná tesz, szánja hősét, de bolondját járatta vele, hagyja, hogy Sancho valósága diadalmaskodjék, de magasztos szférákba emeli az elbukó Don Quijotét. Minden titkok könyve, mégis olyan, mint egy bizalmas, baráti vallomás.”

plakát: OROSZ ISTVÁN

FÁJDALOM ÉS DERŰ

Vidnyánszky Attila rendező

Lovagkor nélküli lovag. Időtlen alak. Története drámai, megfoghatatlan, szórakoztató, fennkölt, ironikus, gondolkodásának archaikus méltósága lenyűgöző. Az első, ami eszembe jut róla, a fájdalom, de rögtön utána ott a derű is – mondja Don Quijotéről Vidnyánszky Attila rendező.

Az „újkori” világirodalomnak négy nagy hőse van. Hamlet, Don Juan, Faust és Don Quijote. Hatalmas művek szólnak róluk. Történetük egy-egy alapmítosz.

– Mindegyik alaknak megvan a maga „aktualitása”, de mindközül a Búsképű Lovagot tartom a legmaibbnak – szögezi le a rendező. – Talán furcsán hangzik ez, hiszen a lovagregények világába visszarévedő alak sokak számára inkább tűnhet az anakronizmus, az idejétmúlt-ság szimbólumának. Én ezt másként látom. Kétféle életérzés jellemzi életünket – én legalábbis így élem meg ezt a kort, amiben létezem. Az egyik életérzést Csehov fogalmazta meg jó száz éve a *Cseresznyés kert*-ben: vágják-irtják körülöttünk a gyümölcsöst, a talán sosemvolt paradicsomkertünket. Jó esetben észrevesszük, hogy ez történik velünk, mégis tétlenek vagyunk...

A „donkihótizmus”

A másik életérzés a „donkihótizmus”. Arra hívja fel a figyelmet Vidnyánszky, hogy ha körülnézünk – és elég csak közvetlen környezetünket figyelni –, láthatunk embereket, akik nekifeszülnek a lehetetlennek is, mert arra vannak ítélve, hogy cselekedjenek. Belső, titkos erő hajtja őket, mert tenni, használni akarnak.

– Cervantes regényalakja, Don Quijote, a nevetségességig ragaszkodik egy régi értékrendhez, és nekimegy a „szélmalmoknak” is, vagyis a korának... Szánandó, nevetséges figura? Én inkább azt mondom:

irigylésre méltóan erős igazság birtokosa. A világot akarja a maga igazságához hajlítani, nem pedig a világ kisserűségeinek megfelelni.

Don Quijote alakja mindenkinek mást mond, de a sikere annak is köszönhető, hogy egy általános emberi sorsérzést testesít meg.

– Ha életünk derekán visszatérintünk az eltelt évekre, talán elgondolkozunk: vajon nem lett volna jobb a sok kicsinyes gesztus helyett nagy elhatározásokkal, nemes célokat szem előtt tartva és soha meg nem alkudva élni az életünket?! – medítál a rendező. – Mind érezzük: jó volna tenni, szolgálni, szeretni, és ezért akár az önfeláldozás sem nagy ár. Don Quijote az a figura, aki mindezt megéli. Igen, rengeteg ironia van ebben a történetben, de Búsképű Lovag az élete végén rádöbben, hogy mintha valaki más életét élte volna – és elindul valóra váltani elképzeléseit. Eszünkbe jut-e ez? Ez a szánandó figura megtette, amihez nekünk egész életünkben nem volt elegendő bátorságunk!

Modern alkotás

– Cervantes zabolázhatatlansága, művészi szabadsága irritálta az előkelőségeket (akiknek a támogatására rászorult), de művei gyógyítják az olvasók lelkét. Cervantes megszenvedte az életre szóló küzdelmet, amit vagyonért, hírnévért folytatott kilátástalanul, hiszen a Don Quijote első kötetének a sikerén mások gazdagodtak, és egy évvel a második kötet kiadása után meghalt. A regény, a MŰ ebben az értelemben egy nemes agónia gyümölcse. „Csupán az én számomra jött a világra Don Quijote,

„Don Quijote szánandó, nevetséges figura? Én inkább azt mondom: irigylésre méltóan erős igazság birtokosa.”

Don Quijote

Cervantes regényéből, Benyhe János fordítását felhasználva
írta: Verebes Ernő

Don Quijote – REVICZKY GÁBOR ■ Sancho Panza – BODROGI GYULA
■ Cervantes – TRILL ZSOLT ■ Cosmentes, a szolgája – KRISTÁN
ATTILA ■ Dulcinea/Hercegnő – UDVAROS DOROTTYA ■ Herceg
– HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Antónia, Don Quijote unokahúga /
Maritornes – TOMPOS KÁTYA ■ Sanson Carrasco / a Fehér Hold
Lovagja – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Kocsmáros – RÁCZ JÓZSEF ■ Nicolas,
borbély – SZARVAS JÓZSEF ■ Lelkész – TÓTH LÁSZLÓ ■ Kulcsárné –
NAGY MARI

továbbá a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének II. éves hallgatói:
Benedek Dániel, Dér Mária, Dunai Csenge, Helvaci Ersan Dávid,
Herczegh Péter, Horváth Júlianna, Klement Szabolcs, Kónya Renáta,
Mészáros Martin, Nagy Balázs, Nagy Márk, Szabó Nikolett, Szép Domán,
Ticz Andás, Varga Bori

Díszlet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: Bánki Róza // Koreográfia: Uray
Péter // Dramaturg: Verebes Ernő // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

Premier: 2015. május 26. • Nagyszínpad

s én az ő számára...” Ezért jelenik meg az előadásban az író figurája is. Cervantes és regényének két alakja párhuzamos sorsként fut a színen. Don Quijote és hűséges fegyverhordozója, Sancho Panza nézik Cervantes szobrát, ahogy mi fürkésszük évszázadok óta a nagyságát.

Cervantes regénye, amely a 16-17. század fordulóján keletkezett: modern alkotás. Hiába kötődik a lovagkorhoz, amelynek búcsúda-

laként is értelmezhető, minden korszak megtalálja a kötődését Don Quijote figurájához – mondja Vidnyánszky Attila.

– Amikor a próbákra készültünk, csak filmadaptációból több mint hatvanat számoltunk össze. A feladat nagyságát mutatja, hogy még a nagy amerikai filmrendező, Orson Welles bicskája is beletört a *Don Quijote*-ba: közel negyedszázadon át forgatta, de sosem ért a végére. Leginkább a Peter O’Toole és Sophia Loren főszereplésével készült 1972-es *La Mancha lovagja* vált a legemlékezetesebbé, de rám egy Magyarországon kevésbé ismert grúz feldolgozás volt nagy hatással. Cervantes műve óriási kihívás! Saját színpadi verzióink készült Cervantes nyomán, Verebes Ernő munkája, és az átlagosnál hosszabb – két hónapos – próbafolyamatot szánunk rá.

A könyvember

Cervantes művének középpontjában az irodalom, és tárgyi hordozója, a könyv áll.

– Édesanyámtól tanultam meg a könyvek szeretetét, aki magyartanárként épít közösséget évtizedek óta odahaza, Nagymuzsajban. Ez az örökség el is kísért a pályámon. A *Szarvassá változott fiú*ban könyvek közül kel fel a fiú, és a sarvascsorda könyvpatákon jár. Amikor Juhász Ferencnél jártam, láttam a lakását, a polcokat roskadásig megtöltő könyvuniverzumot, amelynek tövében kuporgott a költő! A *Johanna a máglyán* rendezésében könyvek égnek – pusztul a tudás, a műveltség! Don Quijote is a könyvek rajongója: az ágya is könyvekből van, s hogy kijózanítsák, befalazzák a könyvtárát, de mindhiába próbálják elégetni a könyveit, nem tudják visszarántani a földre. Cervantes könyvszeretete különösen korszerű gondolat ma, ha arra gondolunk, hogy sokak szerint vége a Gutenberg-galaxisnak.

„INKÁBB ABSZURD, MINT HUMOROS”

Reviczky Gábor – Don Quijote

Még javában zajlanak a próbák, amikor a címszerepet alakító Reviczky Gábort a szerepértelmezéséről faggatnánk. Szerinte azonban, amíg a színész meg nem szüli a szerepet, nagy teher számára a próbafolyamat. E terhes pillanatban – amikor még nincs meg a figura – leginkább azt érzi: Cervantes művét színre vinni maga is Don Quijote-i gesztus.

Több mint 130 színházi szereppel a háta mögött mit érzett, amikor megtudta, hogy Cervantes regényének dramatizált változatát állítják színre, ráadásul ön lesz a Búsképű Lovag?

– Bevallom, elfogott az izgalom. Különösen, hogy először úgy volt, Bulgakov *Don Quijote*-átiratát használja a rendező, Vidnyánszky Attila. Bulgakov nagy író volt, de színházi berkekben az általa dramatizált *Don Quijote* nem kifejezetten sikeresnek tartott darab. Az olvasópróbán megismertük Verebes Ernő szövegét, amit kifejezetten Vidnyánszky Attila számára írt, és ez alapján kezdtünk dolgozni...

És az izgalom alábbhagyott?

– Nagy, sőt hatalmas fába vágtuk a fejszénket! Pillanatnyilag úgy tűnik, hogy Cervantes művét színpadra állítani önmagában is Don Quijote-i gesztus. Amikor az eredeti regényt kézbe veszem, azt érzem, olyan gazdag, annyira szerteágazó, s annyi benne a helyszínváltás és a

káprázat, hogy ennek a műnek inkább a film az igazi adaptációs terepe. Színházban jelentős sikert tudtommal egyedül a *La Mancha lovagja* című musical aratott, mert abban az egyszerű librettó mellett a zene és a tánc segíti a nézőket, hogy közelebb kerülhessenek Don Quijote képzelte költői világához.

A társművészetek alkalmazása a színpadon Vidnyánszky Attila rendezői felfogásától sem áll messze...

– Ez igaz, fontos a mozgás, a tánc, és rengeteg zenét is hallgatunk a próbán: a *Bolerótól* különböző flamencókon át a kortárs jazzig mindenfélét. Ráadásul mindezek illenek is Cervantes világához, ami azt bizonyítja, hogy hiába négyszáz éves a regény, mai történet a *Don Quijote*. Az egyik próbán az Antóniát – Don Quijote unokahúgát – alakító Tompos Kátya elénekelt egy halottbúcsúztató dalt – hiszen a lovag halálával kezdődik majd az előadás. „Jó, akkor mára itt hagyjuk

abba!” – gondoltam magamban. Olyan megindító volt az ének, hogy nehéz volt utána megszólalni. Pedig még kész sem volt vele Kátya, és mindenféle kíséret nélkül adta elő. Így próbálunk, mindenki hozza az ötleteit, megoldásait...

Amikor még minden bizonytalan a próbafolyamatban, mit tehet a színész?

– Dolgozik és bízik. Én bízom Vidnyánszky Attilában. Az *Isten ostora* próbája során kételkedtünk abban, hogy a szerteágazó részletek halmazából összeáll majd az előadás, de végül neki lett igaza. Attila a totális színház híve, filmszerűen látja a jeleneteket. Egyszerre, párhuzamosan futtatja egymás mellett a különböző cselekményszálakat – s ezeknek az összehangolása nagy erőfeszítést igényel a színészektől is a próbák során. A rendező a nagy színpadi kompozícióban persze mindig rámutat a lényegesre, és nekünk, színészeknek a mozgás, a koreográfia mellett ezt a rettentő nehezen elsajátítható szöveget kell mondanunk...

Négy évtizedes színészi pálya után még létezik nehezen tanulható szöveg?

– Hogyne! Ennek sok oka lehet. De meg kell mondanom: Shakespeare reneszánsz szövegeinek Arany János-féle fordításával például még sosem gyúlt meg a bajom. Azt hiszem, itt másról van szó. Ezek a burjánzó, túldíszített barokk szerelmi vallomások! Mikor az ember már levinné a hangsúlyt, Don Quijote mondatai csak indáznak tovább. Persze ebben ez a szép, ez a stílus! Úgy kell ezeket előadni, mintha egy levegővel mondaná el az ember – miközben ez képtelenség. Pedig ha csak egyetlen pillanatra is megakadnék a monológ közben, összeomlana az egész vallomás.

Don Quijote élete azonban nemcsak szerelem, hanem téboly és megannyi kudarc is. Ön mire törekszik a szerep formálásakor: a Búsképű Lovag szánalmat keltsen vagy rokonszenvet ébresszen a nézőkben?

– Ha egy-egy ilyen szerelmi futamot jól adok elő, akkor például a női szívekben – de talán még a férfiakéban is – rokonszenv ébred iránta. Ezt elérni igazi színészi feladat! A szánalom pedig szinte jön magától,

„Fel kell idézni azt az állapotot, amiben a lovag ellenséges óriásnak látja a szélmalmot, és elérni azt, hogy a néző is »lássa« Don Quijote tévképzeteit.”

hiszen akárki akármit gondol a megtébolyult Don Quijotéről, azért amikor a nyílt színen verik meg, alighanem csak sajnálni lehet.

Kossuth-díja indoklásában is kiemelték groteszk, humoros színpadi alakításait. Don Quijote figurájában is van humor?

– Inkább abszurd, mint humoros. Nagyon komolyan kell venni. Fel kell idézni azt az állapotot, amiben a lovag ellenséges óriásnak látja a szélmalmot, és elérni azt, hogy a néző is „lássa” Don Quijote tévképzeteit. A humor elsősorban Don Quijote hűséges fegyverhordozójára hárul. Sancho Panza teszi elviselhetővé a nézők számára a lovag örületét. Ő egy makkegészséges természeti ember, akit titokzatos módon vonz magához Don Quijote. A lovag egykor a La Mancha falucskában élő egyszerű nemes úr, Alonso Quijano volt, aki jól bánt a környezetében élőkkel, a szolgálókkal. Sancho a leghálásabb a környékbeliek közül, hiszen ő kitart Don Quijote mellett. Dramaturgiai szempontból Sancho az, aki mindig leüti a Don Quijote által feldobott magas labdát.

Ismer ma élő Don Quijotét?

– Nem. Don Quijote elméje megroggyant, és így éli át kalandjait. Olyan embert viszont ismerek, aki például szélmalomharcot vív. Sőt, ez az egyik fő sugalmazása is Cervantes művének: minden nagy kihívást vállalnunk kell az életben, még akkor is, ha az kevés sikerrel kecsegtet. Ugyanakkor józanságra is int. Nem szabad magunkat kizárni a világból, mert különben úgy járunk, mint a folytonos olvasásba, a könyvek történeteibe belevesztett Don Quijote.

„MINDENKINEK VAN EGY FEGYVER-HORDOZÓJA”

Bodrogi Gyula – Sancho Panza

– Sancho Panza nemcsak a rengeteg poénja miatt hálás színészi feladat, hanem azért is, mert az ő karakterével nagyon könnyen azonosulnak a nézők: egyszerű, dolgos ember, akit nem magasztos eszmék vezetnek. Ugyanakkor az egyszerűsége mellett valami mást is megtestesít Sancho Panza: mindenkinek van egy fegyverhordozója, vagy ha nincs, hát vágjuk rá. Mindig azokat az embereket keressük az életben, akik hisznek bennünk, akik támogatnak bennünket, és akik időnként figyelmeztetnek, ha tévútra lépünk. Az a jó fegyverhordozó, aki ilyenkor megértően a vállunkra teszi a kezét: „Pajtás, ezt nem így kellett volna!” Majd együtt folytatják útjukat.

– Sancho már Don Quijote megbolondulása előtt a lovag mellett volt: fát vágott neki, sok más aprómunkát elvégzett, vagyis alapjában jól megértik egymást. Mikor Don Quijote elméje elszabadul a földtől, Sancho ott marad, ahol volt. Neki ez a földhöz ragadtság az alapállapot, ahogy mondja is: a sok égre tekintéstől neki megfájdul a nyaka, „a földön legalább talál valamit az ember”. A realitás az ő hitvallása, ugyanakkor tiszteletben tartja Don Quijote örületét. Végig úgy érzi, muszáj a lovag mellett maradnia, különben Don Quijoténak befelle-

zett. Kitart mellette, pedig kezdettől fogva tudja, hogy aki a régi világba akar visszatérni, az vereségre van ítélve.

– Általában olyan Don Quijotékkal találkozunk az életben, akik megelőzik korukat – így anakronisztikusak. Cervantes Búsképű Lovagja éppen fordítva, egy letűnt korszakot, a virágzó középkort hozná vissza. Mintha mi Mátyás király idejébe vágynánk vissza. Abszurd! Sancho viszont végig a jelenben él, és segíti ura képtelen küldetését. Sőt, addig-addig küzd Don Quijote mellett, amíg őt is megcsapja a képzelet játéka. „Már én is hangokat hallok...” – suttozza a meglepettségtől.

– Az eredendő „betegség” természetesen Don Quijotéé, Sancho csak megfertőződik, mert végig közelről szemléli barátja küzdelmét. Don Quijote a történet során látszólag persze mindent elveszít, de azért Sancho barátsága haláláig kíséri...

Az interjút Vidnyánszky Attilával, Reviczky Gáborral és Bodrogi Gyulával készítette: LUKÁCSY GYÖRGY | fotók: Eöri Szabó Zsolt

Verebes Ernő

Vágtában

Írói tűnődések a szélmalom árnyékában

Cervantes nagyszabású lovagregénye valójában egy orbitális paródia, mely a spanyol, korai barokk lovagregényt „figurázza ki”. (Már az is érdekes, hogy a kifigurázás ténye itt lehet idézőjeles). A lovagregény pedig az akkor születő egyetemes regény legfogaszthatóbb változata, mely szórakoztató, mesészerű és példamutató. De a valódi mese csak ezután kezdődik, mert úgy tűnik, hogy a cervantesi mű mondanivalója a mai napig fokozatosan „komolyodik”, mintha az a bizonyos görbe tükör idővel egyre jobban kiegyenesedne, s a regényt működtető erkölcsi szabályok, saját túlzásait már immár normálisnak tekintve élnének tovább.

Isten hozott bennünket egy olyan világban, melyben az aranykor óta áhított értékek csupán a groteszk hadrendbe állításával idézhetők fel!

Vagyis, csodák csodája, újra belenőtünk, mert kénytelenek voltunk belenőni Don Quijote mentális és emocionális „elnagyoltságába”, akinek vitézsége és magasan szárnyaló lovagi lelke nélkül már nem is érdemes „háborúzni”. Ezen elhamarkodott kijelentésből viszont rögtön három kérdés fakad:

1. Nemes eszmékért csak ilyen hőfokon, az elmebaj határán érdemes síkra szállni?

2. Síkra szállni, de mi ellen, amikor a nemes eszmékért történő harc nem valami ellen, hanem valami mellett történik?

3. Mi számít ma nemes eszmének?

A tobzódás mint határtalan lehetőség és mint bibliai veszélyforrás ugyanúgy jelen van, amikor valóra válni kész álomvilágba lép be az ember. Ahogy a Don Quijote-i grafikákból egyszerre csak rajzfilm, a

festményekből színdarab és film lesz, mozgás, élet, hősökkel, eseményekkel, tanulságokkal, úgy a történet valós leírása a történet valótlanságának védjegyévé válik. Átfogalmazni és színpadra varázsolni egy, a tökéletes szabadság igényével és ízével átitatott regényt, az értelmezés feneketlen kútját tárja elénk, míg az eredeti szövegre való ráhagyatkozás, az újrateremtés értelmetlenségét teszi világossá. Talán maga Don Quijote is ilyen kételyek között vergődött, amikor saját igazságát Sancho Panza hiteles valóságával próbálta ötvözni. S mindennek gyújtópontjában ott az a harmadik szempont, mely az olvasó számára magát a kalandot jelenti: együtt töprengeni adott lehetőségeken, miközben elvarázsolt óriások és újragyártott démonok táncolnak a fejünkön – vagy a fejünkben. Kibírni őket, ez maga a hősiesség, vagy rábírnunk őket, hogy szálljanak le végre rólunk? És mi a cél: a bokorból kiugró hősies cselekedet, vagy a tökéletlen status quo „hősies” megtartása? Csupa olyan kérdés, mely a ma emberét is elvi megosztottságra bírja.

De vissza a ma kegyes poklából a múlt hamvas mezeire!

Don Quijotét újrateremteti annyit jelent, mint saját képzeletünket az ő testébe szorítani. Talán még egy kicsit többet is, hisz az ő testét, mint képzeletünk burkát, enyhén szólva felelőtlenség lenne a harcmezőre küldeni. Inkább az örök szabálytalansággal beoltott szabály törvényt manipulálva azt mondhatnánk, hogy túl az érthetön és a varázslaton, a szeretet eszközeivel elgáncsolni ezt a hihetetlen lovagot, na, csak így lehetünk képesek őt egy pillanatra is megállítani abban a vágtában, melyet „magán kívül” számunkra is diktál.

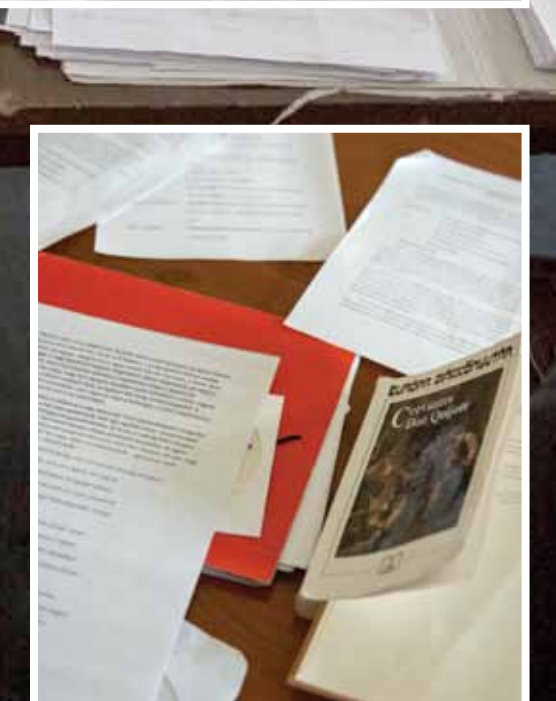
Újraírni őt nem lehet. Egyáltalán, a tárgyias ige használata, vele kapcsolatban nem lehetséges. Mint ahogy pogány isteneinken kívül léteznek általunk illethetetlen szellemek, úgy tudunk csak az ő közelébe férközni, megidézve alakját: a bennünk lakozó homo ludensét, a véres komolysággal játszó emberét, vagy a Pilinszky által megnevezett zseni-tartozékát, az örök és szabad, érinthetetlen bolondét.

PRÓBA KÖZ

BEN

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

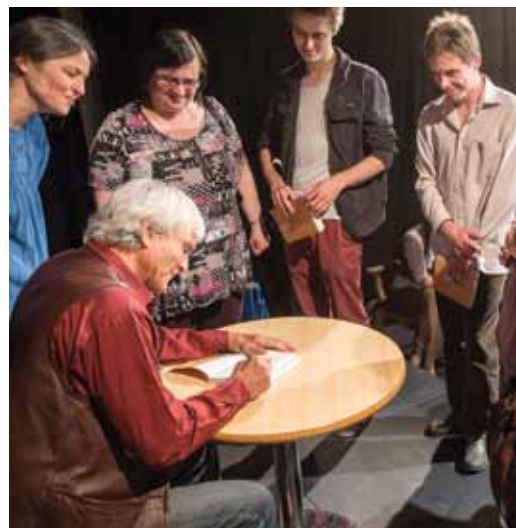

A fesztivál programjában számos szakmai rendezvény is helyet kapott.

Fent: Valerij Fokin, a szentpétervári Alekszandrinszkij színház igazgatója és a moszkvai Mejerhold központ alapítója a Mejerhold-konferencián

Balra: Anatolij Vasziljev, a moszkvai Művész Színház vezetője tart mesterkurzust

Jobbra: Eugenio Barba, a világhírű olasz rendező könyvbemutatója után dedikál

MITEM-HANGULATOK

20 előadás érkezik 13 országból a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra április 14 és 28. között. Ez idő alatt mintegy 650 művész, színházi és műszaki szakember fordul meg a fesztiválnak másodjára otthont adó budapesti Nemzeti Színházban.

Egymás mély megértésére

„Hiszek abban, hogy erre a nemzetközi vérkeringésbe bekapcsolt találkozóra nagy szükség van. Fontos, hogy megfigyelhesük, miként reagálnak a 21. század kihívásaira a külföldi kőszínházak és független társulatok, rendezők és drámaírók, színházi szakemberek. A mai globalizálódó, ugyanakkor újfajta megosztottsággal is fenyegető, forrongó világban, az útját és helyét kereső Európában a művészet, jelesen a színház felől is érkeznek termékeny, mindennapjainkra is kihatással lévő, új gondolatok. Döntő jelentőségű számomra, hogy különböző nemzetek művészeivel találkozunk, kommunikáljunk, rácsodálkozzunk egymásra, és egymás mély megértésére törekedjünk. Hogy aztán ugyanúgy képesek legyünk magunkat másokban felfedezni, mint ahogy másokat is önmagunkban, hisz szempontjaink és céljaink, egy bizonyos határon felül már nem különböznek. Épp ezért azt gondolom, hogy e találkozó, az ilyen pontokra való rálátást, a magasba tekintést is szimbolizálja.”

VIDNYÁNSZKY ATTILA

Vidnyánszky Attila, a Nemzeti igazgatója és a fesztivál házigazdája a Vidy-Lausenne-i társulattal

A francia Compagnie La Piccola Famiglia társulataának tagjai, jobb szélén a világhírű rendező, Thomas Jolly

Jelenet az *Entremeses* című előadásból

„A színész egyik alapvető feladata, hogy tükröt tartson az embereknek. Ez kemény munka, egyúttal a színház társadalmi funkciója is, ami tehetséget és tudást igényel.”

„MINDEN SZÍNÉSZ EGYBEN TUDÓS IS”

José Luis Gómez az elme, a test és az érzés „funkciójáról”

„Folytonosságra törekszünk, újra és újra fel kell fedoznunk, amit mások már egyszer megtanultak” – mondja a spanyol színház nagy öregje, José Luis Gómez. Rendezésében volt látható a 2015-ös MITEM első napján Miguel de Cervantes *Entremeses* című komédiája a madridi Teatro de La Abadía előadásában. A társulat alapítójával a budapesti próbák után beszélgettünk.

A Teatro de La Abadía, Spanyolország egyik meghatározó társulata idén húszéves. Mi a legfontosabb, amit ettől a húsz évtől kapott?

– A színész egyik alapvető feladata, hogy tükröt tartson az embereknek. Ez kemény munka, egyúttal a színház társadalmi funkciója is, ami tehetséget és tudást igényel. Ez a tény ma jobban foglalkoztat, mint valaha. Az európai kultúrák kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a beszédnek és a szavaknak. Volt idő, amikor Európában a fizikai színház háttérbe szorult, pedig a szavak is a testünkől jönnek. Én azt mondom, az elme, a test és az érzés „funkcióját” kell összehangoltan működtetni. A társulatommal is ezen dolgozunk. De soha nem tudsz eleget tanulni, hiszen az élet túl rövid ahhoz, hogy mindent megismerj.

Előadásaikban a mozdulatok, a mozgásnyelv mellett nagy jelentősége van a letisztult díszleteknek és a szimbólumoknak, azonban nehéz behatárolni egyetlen játéktípust, amely a társulatot jellemezné.

José Luis Gómez

Spanyol színész, rendező. 1940-ben született az andalúziai Huelvában. Színészetet Bochumban, Párizsban, majd New Yorkban tanult, olyan mesterektől, mint Jerzy Grotowski, Jacques Lecoq és Lee Strasberg. A pszichofizikai színház elkötelezett híve. Igazgatója volt a Spanyol Nemzeti Színházi Központnak és a Teatro Españolnak, 1995-ben alapította meg saját társulatát, a Teatro de La Abadía-t.

Több mint 30 filmben szerepelt, munkáját 1976-ban a *Pascual Duarte* című film főszerepéért Arany Palma-díjjal jutalmazták. A közelmúltban többek között Milos Forman *Goya kísértetei*, valamint Pedro Almodovar *Megtört ölelések*, és *A bőr, amelyben élek* című filmjében volt látható.

– Ez az egyik legnehezebb feladatunk: mindazt a tudást, amit megismertünk, a magunk számára a kifejezés eszköztárává tenni úgy, hogy eközben megtaláljuk saját stílusunkat. Amikor elkezdtük az *Entremeses* (*Közjátékok*) próbálni, egy teljes hónapig commedia dell'arte stílusgyakorlatokat végeztünk a színészekkel. Tudja, ezek a közjátékok tulajdonképpen rövid jelenetek, víg mesék, amelyek rendkívül népszerűek voltak Cervantes korában, azért is írt ilyeneket a *Don Quijote* sikerre áhítozó szerzője. Ezeket a darabokat általában vásárokon adták elő a commedia dell'arte, vagyis a rögtönzött színjátékok stílusában. A munka kezdetén ezt próbáltuk felidézni. Majd azt mondtam a színészeimnek: mostantól a commedia dell'arténak még a nyomát sem szeretném látni. „Akkor mit csinálunk?” – kérdezték. „Emlékezzetek a vidéki létre” – mondtam, hiszen az *Entremeses* karakterei mindannyian földművesek, akik kis falvakban éltek. Ez a munkamódszer bevált, s bár a rögtönzést elhagytuk, ráépítettük a magunk pszichofizikai megszólalási módját, de a játék önfeledtségét és élvezetét, amely egykor ezeknek a vásári szórakoztató jeleneteknek az előadását jellemezte, megőriztük.

Jelenet az Entremeses című előadásból | fotók: Eöri Szabó Zsolt

A mesterei névsorában ott van Jacques Lecoq, Jerzy Grotowski és Lee Strasberg is, ez utóbbi a híres Actors Studióban mások mellett Marlon Brando, Al Pacino, Rober De Niro tanára volt. Strasberghez akkor ment tanulni, amikor pályája éppen felfelé ívelt. Miért?

– Harmincöt évesen kaptam meg a legjobb férfi alakításért járó díjat Cannes-ban. De éreztem, hogy a színészetemből mennyi minden hiányzik még. Többet akartam tudni annál, mint amivel a köztudottan beszédközpontú német képzés során az művészi eszköztáramat meg-alapoztam. Módszertől függetlenül, a film és a színház közötti különbséget vagy érzi egy színész, vagy nem. Annak, aki csak filmekben játszott, nagy nehézséget jelent a tudását színpadon kamatoztatni, és ez fordítva is igaz. Én mindkettőt meg akartam tanulni. Ezért úgy döntöttem, hogy egy ideig nem vállalom munkát, és Amerikába mentem Strasberghez.

Mi a különbség az ön által megtanult színészi módszerek között, és hogyan tudja ezeket együtt használni?

– Minden színész egyben tudós is. Németországi tanulmányaim után Párizsban Lecoq-tól tanultam, aki mozgásközpontú színházat csinált. A Sztanyiszlavszkij-módszer pedig – amelynek Strasberg is a követője volt – az érzékek és érzelmek előhívásán alapul, bár ma már azt gondolom, a színész nem végezheti munkáját kizárólag e két aspektus mentén. Sztanyiszlavszkij színházra gyakorolt hatása nemcsak a módszerében rejlik, hanem abban, ahogyan és akik révén a tanítása átöröklődött – ilyen volt például Mihail Csehov, aki zseniális színész volt, majd rendkívüli tanár lett, Amerikában nála tanult Ingrid Bergman, Marilyn Monroe, Gregory Peck, Anthony Quinn, és ilyen mester lett mások mellett például Jevgenyij Vahtangov is. Ennek az elképesztő tudásnak az átörökítési folyamatába léptem be én is tanulmányaim során, hogy aztán a magam képeére formálva a tanultakat a társulatommal együtt keressük saját utunkat.

Cervantes a spanyolok egyik nagy klasszikusa. Egy ilyen anyaggal való munka kötöttségeket vagy a kísérletezés örömeit jelenti önnek?

– Kötöttséget semmi esetre sem! Vannak bizonyos szabályok, amiket be „kell” tartani, az írott szöveget például nem lehet megkerülni, de összességében semmilyen kényszerűséggel nem jár a klasszikusok rende-

zése. Cervantes darabjaihoz hasonlóan bizonyos művek azért klasszicizálódnak, mert az emberről olyan mély tudást rejtene magukban, amely minden generációt felfedezésre és megfajtásra ösztönöz.

Az Entremeses szinopszisában ezt olvasom: „Az élet és a színház újrafelfedezése”. Miért nem elég a már kijárt út mentén új dolgokat megtapasztalnunk?

– Spanyolországban az 1931 és 1939 között fennálló második köztársaság idején ment végbe egyfajta művészeti forradalom: a művészek újraértékeltek és jelen idejűre fordították kulturális örökségüket. Én azon művészek közé tartozom, akik ezt az újraértékelést képviselik. Rendkívül hálás vagyok a színházi őseimnek, a spanyol, lengyel, orosz, japán mestereknek. Ők mind olyan emberek voltak, akik miután este a színházban befejezték a munkát, hazamentek és leírták a tapasztalataikat. Nélkülük bizonyára elvesznénk. Nekünk, színháziaknak meg kell értenünk, hogy láncszemek vagyunk, amelyek szorosan egymásba kapaszkodnak, és amellet, hogy a folytonosságra törekszünk, újra és újra fel kell fedoznunk, amit mások már egyszer megtanultak.

MAROSI VIKTOR

FESZTIVÁLLOGISZTIKA

A MITEM a színpadmesterek szemével

14 nap alatt 13 országból összesen 20 nagy és kishínpadi előadás látható Magyarország egyik legnagyobb és legátfogóbb nemzetközi színházi találkozóján a Nemzeti Színházban – a közönség számára ezt jelenti számokban a MITEM. A külföldi előadásokból válogató, sokszínű fesztiválrepertoár mögött azonban a színházi szervezés, a műszaki megvalósítás komoly, összetett mátrixa húzódik. Ahol a szakembereknek a darabok száma csak kiindulópontot jelent egy percre és centiméterre pontosan megtervezett munkamenethez.

Hamburgból érkezett A Karamazov testvérek színpadképét meghatározó 65 különböző átmérőjű acélcső, a 8,5 mázsás, harang és a Dosztojevszkij szövegét idéző, cirill betűs padló – hat-hét tonnányi díszletet hozott a kamion

Egy kéthetes programsorozat esetében az összes színpadi elem profi beépítéséhez és mozgatásához szükséges előkészületeket már hónapokkal a fesztivál szervezése előtt megkezdik. A külföldi színházakkal való egyeztetésnek nemcsak a művészi, hanem a műszaki munka szempontjából is meghatározó jelentősége van: a fesztivál színpadtechnikai forgatókönyvének megtervezését helyszíni bejárás előzi meg. A Nemzeti Színház tárvezető színpadmestere, Beregszászi Attila ekkor beszél meg a részleteket a vendégelőadás műszaki embereivel. Ezeknek a színpadbejáró műszaki találkozónak a lényege nemcsak abban rejlik, hogy az olasz, francia, macedón vagy német társulat díszletezői megismerkedjenek a fogadó színház adottságaival, hanem az is fontos, hogy eközben kialakul az egymás iránti kölcsönös bizalom. Hiszen mindkét csapat felelősséggel tartozik a színészek biztonságáért, az előadások zavartalan lebonyolításáért.

A Madách találkozók első évének tapasztalata – és korábbi fesztiválok vendégjátékai – alapján a Nemzeti szakemberei már tudják: nincs olyan technikai igény, amit a színház ne tudna kielégíteni. Sőt még túl is teljesítik időnként az igényeket. Egy színházi anekdota szerint egyszer két kamionnyi felszereléssel érkezett egy társulat, amelynek emberei az előadás után színpadbontás helyett lazítani mentek, ezért a haladni kívánó nemzetiségek pakoltak be – nemes bosszút állva. Másnap a vendégek csodálkozva konstataáltak: két kamionjuk közül az egyik üresen áll. Szakértelemmel és odafigyeléssel ugyanis egy kamionba is befért minden.

A színházak között vannak méret- és felszereltségbeli különbségek, de számos egyéb szempont is befolyásolhatja a darabok „áthelyezhetőségét”. Ahogyan a ruhát is az alakra szabják, úgy „igazítják” az előadást az adott térhez, az adott körülményekhez.

– Bár a nyugat-európai színházak néha fenntartásokkal kezelik a kelet-közép-európai országok intézményeit, valójában erre műszaki értelemben nincs okuk. Ez a feltételezés ugyanolyan sztereotípiák, mint az, hogy a tőlünk nyugatabbra lévő színházakban mindig minden olajozottan működik. Az ide érkező díszletezők és fénytechnikusok gyakran nem hiszik el, hogy például a díszlethúzó berendezéseink milliméterre pontosan működnek. Általában pozitívan csalódnak. A Nemzetiben mindent meg tudunk oldani, még a kamionparkoltatást

is, hiszen nem egy belvárosi színház szűk utcái vesznek körbe minket – osztja meg tapasztalatait Beregszászi Attila, aki huszonhét ember munkájáért felel a díszítőtáron belül, beleértve a színpadi elemeket mozgó díszítőket és a technikai pultot kezelő gépészeket is.

Vannak azonban olyan előadások, mint például a macedón Nemzeti Színház idei fesztiválon látható produkciója, ami komplexitásánál fogva nagyobb előkészületet igényel, mint a többi. A szokásosnál több időre volt szükség ahhoz, hogy *Az örök ház* előadásáról kapott videó alapján a magyar szakemberek elvégezzék a megfelelő színpadi gépészet programozását – biztosítva ezzel, hogy a látványos forgásokat, emeléseket, csoportmozgásokat pontosan a rendező elképzelései szerint láthassa a közönség. A macedón színházak pedig már napokkal az előadás előtt megérkeztek, hogy más vendéglőadások le- és felépítése közötti „üresjáratokban” a nemzetis kollégáikkal haladjanak a bonyolult kérdések megoldásában. A budapestiek dolgát némiképpen „nehéztette”, hogy a szkopjei macedón Nemzeti 2013-ban épült, és így még a 2002 óta működő budapestinél is korszerűbb színpadtechnikával rendelkezik, amelyet *Az örök ház* teljes mértékben ki is használ.

VENDÉGSZEMMEL

– A hamburgi Thalia Színház évente 30-40 vendégjátékot teljesít – mondja Norbert Draszanowski színpadmester, aki két emberével volt felelős azért, hogy a Nemzeti tucatnyi díszletezőjét irányítva felépítse *A Karamazov testvérek* díszletét a MITEM-en. Ilyen nagyszámú turné levezénylése önmagában is komoly logisztikát kíván, arról nem beszélve, hogy a Thalia otthon évi 900 előadást játszik (minden nap van előadásuk). A budapesti készülődés kávészünetében Paulus Vogt fővilágosító tovább részletezte a turnéadatokat: kiszámolta ugyanis, hogy a tavalyi évadban 220 munkanapból összesen száz napot volt távol a színházától, és 45 ezer kilométert utazott az előzetes bejárásokra és a társulatokkal az előadásokra.

– Az előzetes bejárásokat nem lehet megspórolni. Hiába a legpontosabb tervrajz, megannyi e-mailváltás, a helyszín megtapasztalása mindennél többet ér. Elég csak arra gondolni, hogy ha nagy mennyiségű

Beregszászi Attila, a Nemzeti és Norbert Draszanowski, a hamburgi Thalia Theater színpadmestere

gű a díszlet, akkor pontosan tudnunk kell, hogyan közelíthetjük meg a színház épületét a kamionnal, milyen távolságokat kell megtennünk, milyen szélesek az útvonalak, hogy a különleges formájú díszletelemeket is gond nélkül bejuttathassuk az épületbe. Ezekről is függ például, hány emberre és mennyi időre van szükségünk a pakoláshoz – hang-

A menetrend a továbbiakban mindig azonos: a technikai leírások segítségével előbb „összehangolják” a két helyszínt, majd egy órára lebontott, pontos időbeosztás készül, ami nélkülözhetetlen eleme a megfelelő működésnek. Egy nemzetközi fesztivál az állandó körforgásról és sűrített színházi programokról szól, így a színpadi beépítésekre és elbontásokra sokszor csak éjszaka van idő.

– Ha olyan részletesen és precízen kidolgozott technikai leírást kapunk, mint a svájci színháztól érkező *Apolló mozi* „ridere”, általában nyugodtnak érzem magam, mert biztosítottak látom a megfelelő felkészülést és koordinációt – mondja Beregszászi. A lausanne-iak elismerően jegyezték meg, hogy az *Apolló mozi* eddigi mintegy negyven vendéjátékával a hátuk mögött igencsak meglepődtek, hogy az összehangolt munkának és a jó munkaszervezésnek köszönhetően a budapestiek éppen felcannyi idő alatt építették fel a díszletet, mint bárhol máshol.

A színpadmester feladata, hogy a kulisszák karmestereként összehangolja a háttérben díszletezőket a többi tár dolgozóival: a világosítókat, hangosítókat, kellékeseket, öltöztetőket, videósokat, fodrászokat.

A beépítést általában a díszítő csapat kezdi, de ha a darab speciális fénybeállításokat igényel, a sorrend változhat.

– Több mint száz mozgófejes lámpával rendelkezünk, ez egyedülálló Magyarországon. Hagyományos halogénlámpákból is legalább ötszáz darab található a nagyszínpadi lámpaparkban. Nincs olyan fénytervezés, ami eddig kifogott volna rajtunk – kapcsolódik a beszélgetésbe Pallagi Mihály, a világosítótár vezetője. A mozi és színház határán egyensúlyozó *Apolló mozi* a fénytechnikusoknak és a vetítésért felelős videósoknak is összetettebb munka volt, a beépítést hosszas fény- és vetítési próbák előzték meg.

A Nemzeti szakemberei előkészítenek, segítenek, minden feltételt biztosítanak – de valamennyi feladatot nem vállalhatnak át: a fesztiválon a díszletek beépítését mindig a vendég műszaki csapat végzi, hiszen az előadást ők ismerik a legpontosabban. Természetesen a helyi „műszak” is részt vesz a munkában, de ilyenkor a vendég „irányít”. Munkájuk a beépítéstől a bontásig tart, közben pár órás pihenővel: amikor felmennek a fények, akkor a színpad forog, a díszletező pihen.

KRUPA ZSÓFIA

súlyozza Draszanowski, aki szeret utazni, mert az otthoni napi rutin mellett az utolsó szögig ismert előadások idegen helyszínrre adaptálása mindig izgalmas feladat, új kihívások elé állítja.

A *Karamazov* hat-hét tonnányi díszlete, jelmezei és kellékei egy kamionban elférnek, amelynek tartalmát jó háromnegyedóra alatt juttatták be a színházba, köztük egy igazi 850 kilós harangot, 65 darab két-három méteres, eltérő átmérőjű acélsövet, amelyeket egyes jelenelekben ütögetéssel meg is szólaltatnak a színészek egyfajta templomi hangzást előállítva. A színpad egészét betöltő hullámzó deszkapadló (ezen cirill betűs írás Dosztojevszkij regényét idézi) nemcsak súlyban jelentős, hanem darabszámra is.

A turnék során nyelvi problémák alig adódnak, mondja a két német szakember, hiszen mindannyian ugyanazt a technikát használják, ezen a téren tehát egy nyelvet beszél a budapesti és a hamburgi színpadmester és a fővilágosító is.

Turnék esetében a díszlet mellett a világítás az egyik legkardinalisabb kérdés, hiszen a fény keltette látványnak döntő a szerepe.

– Az nem elegendő, ha az előadásunk fényrendszerét egy adathordozón betápláljuk a budapesti fénypultba – mondja Vogt. – A lámpapark számszerű és a technológiai azonossága esetén is van munka elég.

A megoldandó gondot az okozza, hogy minden színházban más-más magasságban található a világítótestek. A fénybeállításokat a díszlet felépülte után a fővilágosító a kollégáival színpadképről színpadképre kiigazítja, pontosítja és beállítja, hiszen a cél az, hogy minél inkább az otthon már tökéletesre csiszolt fénytervet valósítsák meg idegen térben is.

– Csak így lehetséges az előadás fénylátványának művészi tartalmát is adaptálni, márpedig ez a legfontosabb – hangsúlyozza Vogt.

A *Karamazov* testvérek előkészítésével a hamburgi világító csapat 40 munkaórát töltött otthon, pedig csak mintegy 60 világítótestet használnak az előadásban. Ez egy bonyolultabb előadás esetében – amelyben 300 vagy még több lámpa is játszhat –, akár 80 órát is igénybe vesz.

- kornya

A Goethe Intézet színpadán: Matthias Langhoff, Karin Bergmann, Joachim Lux, Kricsfalusi Beatrix, Imre Zoltán és Vidnyánszky Attila

Martin Reinke előbb felolvasta a Burgtheater színészeinek levelét – majd átvette a vendégtársulatoknak járó emlék-domborművet

A VITAKULTÚRA TANULSÁGAI

Csapda a Goethe Intézetben – botrány a bécsi Sirály után

Megkaptuk. Mármost mi magyarok az útmutatást ahhoz, hogy mi is volna a toleráns, egyenrangúnak tekintett partnerek között folyó, nyitott, megértésre törekvő, egymás véleményét meghallgató és tisztelő stb. német vitakultúra. Ez az, ami Magyarországon hiányzik. Így vezet-e be a budapesti Goethe Intézet vezetője azt a beszélgetést, amelyet a Nemzeti által szervezett MITEM-en való részvétel feltételül szabott a hamburgi és a bécsi színház. A beszélgetés címe ez volt: Nemzeti színházak a mai Európában, ám azt is rögtön megtudtuk Jutta Gehrigtől, azért volna fontos ez a beszélgetés a német feleknek, mert ők a nemzeti színházat mint olyat, nem is tudják értelmezni... Annyit előjáróban közölhetünk: ez így is maradt. De nem is ez volt cél.

Rongyszőnyeg

Vidnyánszky Attilával, a magyar Nemzeti Színház igazgatójával szemben Karin Bergmann, a bécsi Burgtheater (az osztrák Nemzeti Színház) vezetője, Joachim Lux, a hamburgi Thalia Theater igazgatója, valamint az európai színház egyik nagy öregje, Matthias Langhoff ült a pódiumon a MITEM-en résztvevő társulatok nevében. A magyar szakmát Imre Zoltán, az ELTE docense és Kricsfalusi Beatrix germanista képviselte.

Karin Bergmann a nemzeti színházról mint a művészek köztársaságáról beszélt. Joachim Lux azt ecsetelte, hogy a nemzeti színház valami nem létezőnek (a német nemzetnek) a víziója volt Lessing és Schiller számára, ahogy ma is létezik egy vízió arról, ami nincs: a közös Európáról. Matthias Langhoff azt fejtegette, hogy Európa gondjaira adható egyik lehetséges választ a nemzetek Európája jelenti, amelynek lényege a kulturális csere. Ezért örül Vidnyánszky Attila meghívásának – hangsúlyozta Langhoff, aki ebben az értelemben egyet is tud érteni a nemzeti színház Vidnyánszky féle értelmezésével – és így már nem a nemzetiszocializmus jut egyből az eszébe a nemzet szóról (*Matthias Langhoff véleményét a vitáról lásd keretes írásunkban – K. I.*). Imre

Zoltán arról beszélt, hogy nem tud mit kezdeni a nemzet fogalmával, mert a „nemzet nem valami egységes valami”, ezért olyan színházra volna szükség, amely éppen a szétagoltságot reprezentálná. Erre a fiatal skót Nemzeti Színházat hozta példaként, amelynek nincs társulata, projektalapon működve ad lehetőséget előadások létrehozására. Lux kifejtette: büszke a német hagyományokra, ám a nemzet szerinte olyan, mint egy rongyszőnyeg: sokszínű. Vidnyánszky Attila az európai eszmébe vetett hitéről, keresztény meggyőződéséről beszélt. Elmondta azt is, hogy Debrecenben és a Nemzetiben megannyi nemzet különböző világnézetű fiát hívta meg rendezni. Hangsúlyozta, hogy az egyszínű, jellegtelen Európa helyett a sokszínű Európa híve, amelyben a kultúráknak saját – nemzeti – értékeikre kell támaszkodniuk. „Úgy kell korszerűnek lenni, hogy végtelenül nemzetiek vagyunk. És nemzetközinek is, ahogy Bartók és Kodály” – fogalmazott Vidnyánszky, aki szerint erről árulkodik a repertoár, és ezt bizonyítja a két nemzetközi fesztivál meghívottjainak listája is.

Nagy gondok vannak

A beszélgetés eredeti témájától a külföldiek hamarosan elkanyarodtak, és jöttek az elhatárolódások. Lux és Bergmann is kijelentette: magyar művészek, akikkel kapcsolatban állnak, folyamatosan jelzik nekik, hogy Magyarországon nagy gondok vannak a demokráciával. A hamburgi és a bécsi intendáns is elmondta: bár a színészek nem akartak Budapesten, a Nemzeti Színházban játszani, ők mégis eljöttek. „Budapestre jönni megtiszteltetés, nem büntetés” – fűzte hozzá Lux. Langhoff kifejtette: semmi köze a magyar politikához, sosem hagytná, hogy őt bármiféle legitimációra felhasználják, Európa legmegkérdőjelezhetőbb kormánya Magyarországgé. De a bojkottot mégsem tartották volna helyesnek, mert mindannyian a párbeszédet keresik.

Imre Zoltán aztán a magyar színházi élet aktuális kérdéseinek mocsarába rántotta le a beszélgetést: függetlenek támogatása, POSZT stb.

Hiába érvelt Vidnyánszky számokkal, adatokkal, hiába beszélt arról, hogy nincs egyetlen recept, mert minden országnak eltérő a történelme, ezért eltérőek a válaszok is, amelyeket a kor kihívásaira adni lehet, hogy Magyarországon a Nemzeti Színháznak mindig is kitüntetett szerepe volt a magyar kulturális életben, ezért a politikai csatározások frontvonalában működött és működik, hogy évtizedeken keresztül egyféle gondolat érvényesült a kultúrában, amelyhez való görcsös igazodási kényszer megmérgezi a szabad alkotást.

A végig független művészként és vezetőként érvelő külföldi vendégek a vita végén szemére vetették még Vidnyánszky-nak, hogy úgy beszél, mintha a kultuszminiszter volna, és ahelyett, hogy művészként és rendezőként viselkedne, színházi struktúráról, előadóművészeti törvényről, pénzelosztási mechanizmusokról értekeznek. Bergmann és hozzá csatlakozva Lux is számon kérte a Nemzeti igazgatóját: miért nem rendezhetnek a színházában olyan nemzetközileg elismert rendezők, mint Schilling Árpád, Mundruczó Kornél, Pintér Béla és Bodó Viktor, és nekiszegezték a kérdést: mit tesz mint igazgató a kettészakadt magyar társadalmat megosztó árkok betemetéséért? Langhoff, aki próbálta magát kívül tartani az egyre méltatlanabbá váló vitán, finom oldalvágásként német és osztrák kollégái mondataira megjegyezte: mindig vannak rendezők, akiket „feldob” a piac, és hosszan fejtegette, hogy a piac és a politikusok által nyújtott támogatások révén Nyugat-Európában kemény cenzúra működik. Langhoff azzal állt fel az egyre értelmetlenebbé váló vitától, hogy köszönetet kell mondania mindazért, hogy mindezt itt Budapesten elmondhatta, mert választott hazájában, Franciaországban ezt nem tehette volna meg.

Politikai Sirály

Már a MITEM-en vettek újabb fordulatot az események. Karin Bergmann az utolsó pillanatban lemondta a *Nemzeti színházak a 21. században* című MITEM-es beszélgetésen való részvételét. Két nappal az előadás előtt pedig Jan Bosse, a bécsi Sirály rendezője is visszautasította a közönségtalálkozóra szóló meghívást, ami így okafogyottá vált. Az előadás előtt a bécsi társulat színészei elfogadhatatlannak nevezték, hogy a Nemzeti Színház nem adott lehetőséget nekik, hogy közönségtalálkozó keretében szabadon elmondhassák véleményüket – miközben az igazság az, hogy erre lett volna mód, ám azt a színészek végül elutasították. „Játszunk itt a fasiszta kormánynak, de akik ideküldtek minket, most nincsenek itt” – hallotta a cikk szerzője a Burg egyik munkatársának a kifakadását a színpadi előkészületek közepette, a színészek pedig Bosséra orroltak meg, hogy miért nincs itt velük ebben a helyzetben. Úgy tudjuk, a színészek nem voltak egységek abban, mit kellene tenniük. A levél tudomásunk szerint a Szorint alakító Ignaz Kirchner és a Mását játszó Mavie Hörbiger kezdeményezésére született. A Dorn doktort alakító Martin Reinke németül és angolul elmondta: Magyarország letért az európai szellemiség és demokrácia útjáról, de a közös múlt és Csehov is összeköt bennünket. Szavai alatt a kivetítőn az aradi vértanúk nevei voltak olvashatók.

A Nemzeti Színház levélben fordult Karin Bergmannhoz, hogy „adjon magyarázatot, mi volt az oka annak, hogy egy, az európai színházi kultúrában elfogadhatatlan eszközhöz folyamodtak a munkatársai”. Lapzártánkig a kérdésre válasz nem érkezett.

KORNYA ISTVÁN

A Burgtheater színészeinek levele

Mélyen tisztelt Közönség! Tudomásunk van arról a nehéz helyzetről, amelyben a nagyszerű magyar nép és kulturális élet jelenleg van. Demokratikus úton és demokratikus választások által olyan helyzetbe sodorta magát, amely által egyre inkább eltávolodik a demokrácia szellemétől és Európától. Aggodalommal töltöttek el minket ezek a fejlemények, mint önök közül is sokakat. Ennek ellenére eljöttünk, és szívesen játszottunk önöknek. Csehov úgy képviseli közös európai kultúránkat, mint talán kevesen. Tudniuk kell, hogy összetartozunk. Köszönjük a meghívást!

Tisztelt Karin Bergmann! Tisztelt Jan Bosse!

Önök ketten gyáva emberek. Ide küldenek Budapestre egy társulatot, a társulatukat, hogy lejárassák Ausztriát. Sunyin lapulnak ottbón, és szégyen Martin Reinkét bizzák meg azzal, hogy az Önök közéleti alkalmatlanságát bizonyítsa. Egyébként milyen alapon avatkoznak bele egy másik ország belpolitikájába? Milyen joga van használni fel vendégszereplő előadásukat politikai üzenet közvetítésére?

Ez minden vendégjogot sárba tapos.

A színpad nem arra való, hogy politikai brosúrákat olvassunk fel. Éppen ettől kellene távol tartani magunkat nekünk, színházművészeknek. Mit szolt volna a bécsi közönség, ha a Katona József Színház nagy sikerű bécsi vendégjátéka után én, mint a darab főszereplője elkezdtem volna Jörg Haidereznit, és a színpadról félteti az osztrák demokráciát? Ez nem az Önök és nem a színházművészet dolga. Szereptévesztésük bocsánatkérést sürget. Ha nem teszik meg, ne bivatkozzanak összetartozásunkra.

Otromba gorombaságot csak bocsánatkérés követhet.

A fentieket elvárva, üdvözléssel:

Blaskó Péter, a Nemzeti Színház színésze, aki tanúja volt az értelmetlen provokációnak.

Nevetséges

Matthias Langhoff: „Borzasztóan éreztem magam a beszélgetés intenciója miatt. Szerintem ugyanis az a helyes, ha a vendéglátó állít feltételt, hogy sor kerüljön egy efféle beszélgetésre, és nem a vendég. Nevetségesnek tartom elmagyarázni, hogy »nem bojkottálunk, hanem mégis fellépünk, holott egyébként nem volna szabad fellépniük«. Az a pozíció is szánalmas volt, amelyből ilyen megalázó helyzetet teremtettek, és ahelyett, hogy valódi beszélgetés alakult volna ki, valakit (*Vidnyánszky Attilát – K. I.*) abba a helyzetbe kényszerítettek, hogy védekeznie kelljen, és olyasmiról megvédésére kényszerítsenek, amit nem is kell megvédeni.”

(részlet a Nemzeti Magazin következő számában megjelenő interjúból)

CSALÁDI KÉRDÉS

Márai Sándor

Családi kérdés

Lajos – Blaskó Péter I Eszter – Söptei Andrea
I Flóra – Bánsági Ildikó

Márai Sándor

Befejezetlen szimfónia

Alice – Nagy-Kálózy Eszter I
Edit – Tóth Augusztina

Díszlet: Antal Csaba // Jelmez: Kiss Beatrix //
Zeneszerző és dramaturg: Verebes Ernő //
Ügyelő: Lovass Ágnes // Súlygó: Kónya Gabriella
// Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: Árkosi Árpád

mikor? hol?

PREMIER: 2015. április 12.
további előadások: április 13., 14., 23., május
13., 26.
Kaszás Attila Terem

Márai Sándor örökösének az engedélyét a Balla-Sztojkov
Kft. és a Hofra Kft. közvetítette

BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA

A *Családi kérdés* egy öregedő férfi és egykori szerelmének feltehetőleg utolsó találkozása és végrendelkezése. A *Befejezetlen szimfónia* egy amerikai és egy európai nő találkozása, valamikor a második világ-háború után. Az első darab egy családi, a második egy európai probléma „terében” játszódik, de mindkettőben a szereplők küzdelmei a megváltás esélyéről vallanak. Márai Sándor ebben a két művében is a szeretet, a szerelem általi megváltás, megigazulás témáját járja körül. A két egyfelvonásost ez a központi gondolat köti össze és avatja egész estés színházi eseménnyé.

ÁRKOSI ÁRPÁD rendező

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Gerő András

Lehet, hogy az *Ingyenélők* története 1880-ban éles társadalomkritika volt, de ma nem az. Például azért nem, mert ma Magyarországon a rossz általában nem nyeri el méltó büntetését.

Szélhámosok

2015. február 21-én mutatta be a Nemzeti Színház Csiky Gergely *Ingyenélők* című darabját. A szerző 1879-ben írta a művet, és a Nemzeti először 1880 januárjában *Proletárok* címmel tűzte műsorára. A szerző annak idején saját korát kívánta egyfajta szatirikus éllel bemutatni, ábrázolni. Ekkoriban már stabilan működött a kiegyezéssel világ, Tisza Kálmán miniszterelnök hatalma egyre megingathatatlanabbnak látszott, az ország társadalma pedig megélte a gründerzeit gazdasági és mentális következményeit. Egyre jellemzőbbé váltak azok az ember-típusok, akik a kevés munkával járó hivatalokra pályáztak; különféle ravaszságokkal, szélhámoskodásokkal más pénzét akarták megszerezni, s persze megjelent az az egyre naivabbnak látszó elképzelés is, hogy szorgos munkával és társadalmi hasznossággal, s nem ingyenélő módon lehet karriert csinálni.

Csiky darabja erről a társadalmi miliőről szól, aminek persze lehetnének áthallásai, hiszen mi is, most is egy gründerzeiten vagyunk túl, s mai társadalmunkra is jellemző az ügyeskedés, a szélhámoskodás. A rendezés kicsit rá is játszik erre az áthallásra, hiszen nem 19. századi zene szólal meg, hanem olyan muzsika, amely inkább a 20. századot idézi. (Nagy meglepetésemre még a *Meseautó* dallama is felbukkan.)

A darab szüzseje azonban ellene játszik annak, hogy túl erős legyen az áthallás. Szederváry Kamilla (Söptei Andrea) abból él, hogy egy 1848-49-es vértanú ezredes nyomorgó özvegyének adja ki magát, és az ügyvédségből még a neoabszolutizmus idején kizárt Mosolygó Menyhérttel (Bodrogi Gyula) karöltve különféle levelekkel bombáz befolyásos és gazdag embereket azért, hogy pénzt kapjon tőlük. A színen megjelenik Timót Pál (Szarvas József), a birkatartásból meggazdagodott egyszerű ember, akitől Kamilla szintén pénzt próbál kisajtolni. A derek, idős birkatartó beleszeret Kamilla fiatal lányába, és Zátónyi Bence (Tóth László), aki jól ismeri Kamilla zűrös előéletét és hazugságait, megzsarolja a nőt: adja hozzá a lányát, hogy aztán elválhasson, és pénzért átpasszolja a nőt Timót Pálnak. A lány – Irén (Tarpai Viktória) – persze egy fiatalemberbe, Darvas Károlyba (Fehér Tibor) szerelmes, de Darvas elmegy Timóthoz Biharba dolgozni, s a fiatal nő enged anyja kérésének, és hozzámegy a pénzéhes Zátónyihoz...

Nem folytatnám a cselekményt, de az olvasót megnyugtathatom: az összeesküvés nem jár sikerrel. A sok gazemberséget megélt Mosolygó Menyhért és Zátónyi előző felesége, az ugyancsak pénzért ki-

árúsított Elza (Tompos Kátya) leleplezik a machinációkat, és a végén a szerelmesek egymáséi lesznek, Zátónyi megszégyenül, Mosolygó erőlködve megnemesedik, Timótnak megmarad pénzének nagy része.

Lehet, hogy 1880-ban ez éles társadalomkritika volt, de ma nem az. Például azért nem, mert ma Magyarországon a rossz általában nem nyeri el méltó büntetését.

De van itt más probléma is. A mai néző számára szinte érthetetlen, hogy Zátónyi részéről miért nagy kegy, ha elvállik feleségétől, s ezt miért Erdélyben akarja tenni, ahol könnyebb a válás. (1880-ban Magyarországon még nem volt polgári házasság. Nem kívánok belemenni a korabeli házassági jog rejtelmeibe, de az biztos, hogy katolikusok esetében nagyon nehéz volt a házasság megszüntetése, míg Erdélyben az egyházi autonómia viszonyai miatt a nem katolikusoknak ez egyszerűbb volt. A polgári házasság bevezetése után is elég nehézkes volt elválni, hiszen a válások háromnegyede több mint egy évig tartott.)

Ezt a mai néző szerintem egyáltalán nem érti, így aztán azt sem nagyon tudja felfogni, hogy az egész szélhámoskodásnak mi a kiindulópontja; miért adu Zátónyi kezében maga a válás, illetve annak rövid lefolyása.

Ezzel együtt ez egy nézhető darab, még ha a három óra egy kicsit sok is. Főként azért nézhető, mert az egykori nyelvezetet leegyszerűsítették, a szereplők nagyjából-egészében a mai, s nem a 140 évvel ezelőtti magyar nyelvet beszélik. De az is a nézhetőséget segíti, hogy jó érzékkel a Gobbi Hilda Színpadra helyezték az előadást, s a nézők körbeülik a játékkeret. Innentől az az érzésünk, hogy ugyan a semmit látjuk, de azt jól. Úgyhogy dicséret a rendezőnek, Lendvai Zoltánnak és a dramaturgnak, Kulcsár Editnek, hogy a minimumból sikerült a maximumot kihozni.

Egy ilyen, az alapkonfliktusában ma már érthetetlen darabnál talán a megszokottnál is fontosabb az, amit a színészi alakítás jelent. E tekintetben – megítélésem szerint – kiemelkedő a Timót Pált alakító Sarvas József. Képes azt megformálni, amiből meggazdagodott: egy szeretetreméltó nagy emberi birkát. Egészen kitűnő az alakítása. A többiekéről ez már nem feltétlenül mondható el – mentségükre szolgáljon, hogy Csiky nem írt olyan szerepeket, amiben nagyot lehet domborítani.

Annyi jó darab van – miért pont ezt kellett bemutatni?

Horkay Hörcher Ferenc

...ahogy a dualizmus korában üresen kongott, és könnyen vált hazugságok és korrupció álcájává a hazafias retorika, ugyanez igaz a rendszerváltás utáni nemzetieskedő gondolkodásra is – van tehát okulni valónk...

Szomorú nemzeti vígjáték

Öröm felfedezni, hogy Molnár Ferenc előtt is volt már olyan magyar nyelvű színpadi szerző, aki pergő, fordulatos vígjátékot írt. Csiky Gergely a drámaíró, és a mű, amelyről szó van, először *Proletárok* címen jelent meg 1880-ban, csak később nyerte el az *Ingyenélők* címet. Talán nem véletlen, hogy a szerző párizsi tanulmányútját követően született a mű, mert a jelek szerint levonta a tanulságokat: alkoss pergő történetet, váratlan csavarokkal és a hétköznapiakból vett figurákkal, oly módon, hogy a történet a valóság illúzióját keltse a néző tudatában, miközben végig tudja (és élvezze), hogy színházban van! Nem az örökéletet kell megcélözni a darabnak, hanem a nézők érzelmeit és valóságismeretét!

Csiky Gergely darabja tehát a szerző eredeti reményein jóval túlszárnyalva bizonyul aktuálisnak a 21. században. A szerző nem a mindenkorai magyar alkotót kritizálta (Mikszáth is lelkes, ha nem is kritikátlan híve volt), s mit sem sejtetett egy másik rendszerváltás, az 1990/2010 után ismét nemzeti retorikába fulladó közéletéről. A rendező és a színházigazgató jó szeme kellett ahhoz, hogy a darab máig érvényes üzenetét meglássák, és eljuttassák ahhoz a közönséghez, amely adott esetben észre sem veszi, hogy már a saját fogyatékoságain nevet.

Mert persze Csiky Gergely személyisége maga is lehetőséget ad többféle értelmezésre. Attól függően, hogy szerzője melyik énjé felől kívánjuk értelmezni, a darab más-más oldala domborodhat ki. Egyfelől a papi életpálya tűnik meghatározó értelmezési keretnek: a néző e szerint a katolikus katekizmus számonkérését remélheti a darabtól. Másfelől azonban egy sikeres színpadi szerzőről beszélünk, aki felívelő karrierje egy adott pontján felhagy a papi hivatással, sőt vallást vált, és házasságot is köt. Lehet olyan szórakoztató darabként is látni az *Ingyenélőket*, mely időnként csiklandozóan erotikus, időnként pedig már-már cinikusan beszél az emberi természet esendőségéről, a szereplők személyközi kapcsolatainak ürességéről, a fiatalok naivitását kinevető „felnőttek” könyörtelen világáról.

A Nemzetiben látható előadás Lendvai Zoltán vendégrendezésében nem kívánja eldönteni, melyik a helyes olvasat. A rendező a darab dramaturgiáját láthatóan élvezve állította színpadra a művet, a Gobbi Hilda Színpad sajátosságait figyelembe véve. A legfontosabb talán e színpadi térben a néző és a színész összezártsága: az általam látott előadás részét képezte például az a két középkorú hölgy, akik az első sor-

ban foglaltak helyet – így időnként a simlis, de arany szívű zugügyvédet alakító Bodrogi Gyulának a lábaikat is kerülgetni kellett –, s akikből kipukkadt a kacagás, amikor a milliomos juhászt alakítva remeklő Szarvas József rájuk pislogott, s ettől a színész-közönség interakciótól a többiek hangulata is felengedett.

A rendező azzal kényeztet bennünket, hogy együtt lélegezhetünk a darab nagyvilági szélhámosaival és elesett lúzereivel, szóval az ilyen vagy olyan ingyenélőkkel. A színész így kénytelen visszafogni eszköztárát – a túl nagy mozdulatok nem jól sülnék el ebben a szimbiózisban –, viszont, ha hitelessé tudja tenni figuráját, akkor csakugyan a valóság illúzióját tudja kelteni, mintha a darabnak mi magunk is részeseivé válhatnánk. A két tengelyre fűzött, s háromszögben elhelyezett nézőtérrel körülvett színpadon néhány színész csakugyan élt – jó volt a főszereplő könnyűvérű, nehéz sorsú özvegyet formáló Söptei Andrea éppúgy, mint a régiségbúvár, vagyonából kisemmizett erdélyi gróft formáló Schnell Ádám. Fialat lányként ártatlan a vendégszereplő Tarpai Viktória – igaz, szerepe romlott korszakát kevésbé tudta hitelesíteni. Végig élvezetes volt Tompos Kátya vagány rosszlánya, aki maga is áldozat, ezért a döntő pillanatban a jó ügy mellé tud állni (csak egyszer-egyszer lőtt túl a célon, egy-egy túlzó gesztussal). Kár, hogy a színészek közül még a sikeresen szereplők közül sem mind látszik élvezni az előadást: a kívülálló azt hinné, egy ilyen darabban részt venni jutalomjáték. Hiszen az alakok jól jellemzettek, már-már parodisztikusan karakteresek, s a színészi játék invencióját a rendezői nagyot mondás akarata sem szorítja háttérbe.

Végül még annyit: mint a recenzió elején utaltam rá, nem marad tanulság nélkül a néző, marad min gondolkodnia a darab után is. Az aktualizálás lehetőségére olyan nyilvánvaló eszközök is utalnak, mint a mai divatot követő jelmez (Kárpáti Enikő), amit megpróbál ellensúlyozni az antikizáló, valójában inkább csak jelzés értékű díszlet (Túri Erzsébet). A zene sem egyértelműen korhű, kiemelve a darabot a múlt homályából, s megpróbálva közelebb hozni azt hozzánk. A tanulság könnyen megfogalmazható: ahogy a dualizmus korában üresen kongott, és könnyen vált hazugságok és korrupció álcájává a hazafias retorika, ugyanez igaz a rendszerváltás utáni nemzetieskedő gondolkodásra is – van tehát okulni valónk ebből a nevetgetően szomorú nemzeti vígjátékból.

ISTEN OSTORA

Kelet és Nyugat drámai találkozása – történelem a színpadon

Attila, a hunok királya hatalma csúcsán áll: uralma alá hajtotta a fél világot, de nem pusztította el Rómát. Meghódoltak előtte a gótok is. A fogoly Mikolt gót hercegnőt bosszú és gyűlölet fűti meggyilkolt szülei és leigázott népe miatt. Fondorlatok útján magába bolondítja Attilát... A tomboló bosszúvágy mélyén Mikolt szívében szenvedélyes szerelem rejteződik.

A végzetes szerelem „vadromantikus” története mögé két civilizáció, a Kelet és a Nyugat drámai találkozásának hatalmas tablóját írta meg Bánffy Miklós A nagyúr című drámában. És ezt is megmutatja a Bánffy-mű alapján készült Isten ostora előadás.

– Ha végignézzünk a jelenen, azt látjuk, hogy a világban oda-vissza hullámozásban mozognak egész népek – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila. – Vendégmunkások milliói özönlenek egyik földrészről, országból a másikba. Háborúk, polgárháborúk, éhínségek miatt emberek százazrei kénytelenek elmenekülni hazájukból, új hazát, menedéket keresve. A Kelet és a Nyugat drámai találkozásainak, összeütközéseinek történelmi dimenzióját éljük – megint.

– Bánffyt az foglalkoztatta a 20. század elején, amire én is válaszokat keresek ma, a 21. század elején – fogalmaz a rendező. – Vajon ebben a keveredésben – a mai népvándorlásban, globalizálódó világunkban, Európában – meg tudjuk-e őrizni a lényegünket, a gyökereinket, vagy az eljövendő világ rákényszerít majd bennünket, hogy az együttélés érdekében feladjuk nemzeti identitásunkat? És nem csak mi, mások is. Izgalmas kérdés, hogy meg tudjuk-e őrizni – nem csak mi, mások

is – a csak ránk (rájuk) jellemzőt, és lehet-e megértés a kultúrák között. Bánffy drámája, amely nyomán az Isten ostora előadás készül, nem a máról szól, hanem történelmi távlatokból vizsgálja ezeket a máig érvényes kérdéseket.

Az előadás meghívást kapott a Pécsi Országos Színház Találkozó (POSZT) versenyprogramjába.

Isten ostora

Bánffy Miklós: A nagyúr című műve alapján

játsszák: Mátray László m. v., Trokán Anna m. v., Bánsági Ildikó, Reviczky Gábor, Horváth Lajos Ottó, Farkas Dénes, Bodrogi Gyula, Fehér Tibor, Kanalas Éva m. v., Szatory Dávid, Mészáros Tibor m. v., Olt Tamás, Bakos-Kiss Gábor, Janka Barnabás e. h., Ruscsák Péter e. h.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Rideg Zsófia

Rendezte: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

április 30. – 19 óra (előtte 18 órától ráhangoló beszélgetés)

május 19. – 19 óra

Nagyszínpad

„...nektek barbár az, akit nem ismeretek” – mondja Attila. Termetét, ápoltságát, viselkedését százféleképpen írták le. Amennyi okkal rettegtek, ugyanannyival rajongtak érte a meghódolók. Aztán egy gyöngye pillanatában bekerítette a szerelmes halál. Vidnyánszky mesét mond – a sajátját –, és ezzel bővíti a legendáriumot. Az ironia és az áhítat mezsgyéjén egyensúlyozva, a Szarvassá változott fiú és Borbély Szilárd Halotti pompája kompozíciójának medrében halad, s közben felfedez a maga számára egy új nőalakot, a kamaszkora szertelenségében megragadt, játékból fatalista amazonét...”

BALOGH TIBOR dramaturg, kritikus
POSZT-válogató indoklása

mikor? hol?

2015. június 7. – 19 óra • POSZT – Pécsi Nemzeti Színház Kamaraszínháza

Henrik Ibsen

Brand

Kúnos László és Rakovszky Zsuzsa fordítása

játsszák: Trill Zsolt, Töröcsik Mari, Mátyássy Bence, Trokán Nóra m. v., Mátray László m. v., Horváth Lajos Ottó, Szatory Dávid, Kristán Attila, Molnár Erika m. v., Szűcs Péter Pál m. v.

Díszlet: Ambrus Mária // Jelmez: Benedek Mari // Zene: Tallér Zsófia // Dramaturg: Ungár Júlia

Rendező: Zsótér Sándor

mikor? hol?

2015. április 27. – 21 óra, április 29. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

május 2., 3. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Töröcsik Mari bundáját a LISKA biztosította (www.liskabunda.hu)

BRAND

A „mindent vagy semmit” drámája

Brand pap. Istent szolgálja, de nem a szelíd nagyapónak képzelte szeretet és megbocsátás istenét, hanem egy fiatal, erős, megalkuvást nem ismerő, kérlelhetetlenül szigorú Istent. Ahhoz, hogy az emberek méltók legyenek az ő Istenére, hogy az életük és a hitük ne két dolog legyen, ahhoz teljesen meg kellene változniuk. Szülőfalujában, ahol éhínség dúl, felkéri, legyen a papjuk. Brand nem követel többet az emberektől, mint saját magától, de az túl sok. Túl nehéz az élet. Híveit pofátlan hazugságokkal elfordítják tőle. A mindent vagy semmit jegyében élt. Ő mindent odaadott. És nem ért el semmit. Nem lehet hazugságok, megalkuvások nélkül élni? Valószínűleg nem.

De kell, hogy legyenek Brandok, akikhez mérhetjük magunkat.

Brand, a pap utazni készül, amikor a darab elején találkozunk vele, úgy gondolja, csak a nagyvilágban töltheti be hivatását, végül mégis marad. És ha már marad, könyörtelenül megy végig az úton, amit hite szerint Isten kijelölt számára. Nem tartja vissza feleség, gyerek. Az út vége bukás és halál.

„Brand én vagyok legjobb pillanataimban.” – írja Henrik Ibsen. De itt a különbség! Nem lehetünk mindig a legjobb pillanatainkban. Szíve szerint rokonszenve a „mindent vagy semmit” követelő Brandé, de nem tudja nem megmutatni ennek életképtelenségét.

A *Brand* letisztult, tökéletes, érett mű, mégis olyan, mintha egy fiatalember írta volna. Olyan tüzes, olyan kegyetlen és fájdalmas.

Zsótér Sándor rendező nem az ismert és sokat játszott Ibsen-darabok közül választott, hanem az életmű egyik fontos és nagyszerű verses drámáját, a *Brand*-ot rendezte meg – amelyet eddig nem játszottak magyar színpadokon.

Az előadás meghívást kapott a Pécsi Országos Színház Találkozó (POSZT) versenypogramjába.

Szenvedély, pátosz, szakrális dimenzió és bölcs emberismeret, na és humor a legnemesebbféle. A lét alapvető kérdéseit firtatni színházban manapság: alkotónak és befogadónak ajándék. Az előadás ezt teszi, hitelesen, hamisság és csikorgó nehézkesség nélkül. Színházi hatással alakult tiszta gondolat. Csodálatos színészek, van, aki „csak” a legjobb formáját hozza, van, akinek képességeit fölfedte és felmutatta az előadás, és olyan, amilyenek még sohasem láttuk. Trill Zsolt pedig olyan Brand, hogy elképzelni sem tudom, hogy ki más játszhatná el még ezt a nagyszabású hőst.

PERÉNYI BALÁZS drámatanár | POSZT-válogató indoklása

mikor? hol?

2015. június 8., 9. – 21 óra • POSZT – Zsolnai Kulturális Negyed, Pécs

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

FAUST 225

2015.
május 15. –
június 1.

Gounod Faust *május 17., 19., 21., 23., 26., 31.*

Stravinsky A kéjenc útja *május 16., 20.*

Busoni Doktor Faust *május 22., 24.*

Weber A bűvös vadász *május 27., 29.*

Boito Mefistofele *május 28., 30.*

A Budapesti Filharmóniai Társaság szimfonikus estje – karmester ► **Michael Schönwandt**

2015

Bakos-Kiss Gábor, Kaszás Mihály, Huzella Júlia | fotó: Cservenák Péter

AUDIENCIA ÉS VERNISSZÁZS

Václav Havel abszurd egyfelvonásosai a Dunakanyarból

Mindenkinek könnyebbség, ha a jelentéseket maga a megfigyelt írja, és milyen jó is dióval enni a libamáját! Vaclav Havel két abszurd hangvételű egyfelvonásosából pontosan megtudjuk miért. A Nemzetibe az ország egyik legfiatalabb teátruma, a Váci Dunakanyar Színház érkezik vendégségbe.

Audiencia

Ferdinánd Vanék, a börtönviselt drámaíró munkát kap egy eldugott sörgyárban. A sörgyár a menedék ígéretét hordozza számára. A Sörmester, akitől felettesei azt várják, hogy jelentéseket tegyen az íróról, beszélgetésre hívja Vanéket. Arra akarja rávenni, hogy a jelentéseket időről időre ő maga készítse el sajátmagáról. Ezzel nagy segítségére lenne a Sörmesternek, aki így segíthetne a Honza Peterkának, aki ezt viszonzná a sörgyárnak, és a sörgyár így még egy kis irodát is biztosítana Vanék számára, aki tehát megszabhatná, hogy „azok” mit tudjanak meg róla, és így aztán úgy élhetne, mint disznó a makkosban és annyi sört ihatna, amennyit nem szégyell.

Vernisszázs

Miben rejlik a boldogság? Michal és Věra vendégül látja régi barátját, Ferdinándot. Lakásavatót tartanak. Megmutatják az új ülőgarnitúrát, a barokk homokkő-angyalkát, a sztereo lemezjátszót, a rokokó zenélő órát, a biedermeier patikusasztalkát. Az életük harmonikus és kiegyensúlyozott a konyhától a hálószobáig. Bizony itt lenne az ideje,

hogy Ferdinánd is összeszedje magát végre. Minden tekintetben. Itt az ideje rendbe hozni az otthoni dolgokat. Berendezni a lakást. Szaunába járni. Dióval enni a libamáját. Az mégsem lehet, hogy örökké a maga lelki és szellemi melankóliájában éljen. Havel darabja a fogyasztói társadalom normáit állítja szembe hagyományosabb értékekkel.

Audiencia

játsszák: Bakos-Kiss Gábor, Benedek Gyula

Vernisszázs

játsszák: Kaszás Mihály, Huzella Júlia, Bakos-Kiss Gábor

Dramaturg: Sényi Fanni // Díslet: Radványi Anna, Dian Bernadett

Rendező: Nagy Péter István

mikor? hol?

május 7. – 19 óra • Gobbi Hilda Színház

A Váci Dunakanyar Színház és a Nemzeti Színház koprodukciója

Mucsi Zoltán, Szikszai Rémusz, Scherer Péter

MULATSÁG

Az nem lehet, hogy nincs. Muszáj lennie! – három fura figura egy kelet-európai tragikomédiában

16 éve játsszuk. 16 éve hajtogatjuk: „muzsáj mulatságnak lenni!” 1999 februárjában a Bárka ideiglenes, Kálvária téri lerobbant épületében született, ott zendített rá a három srác először Cseh Tamás pompás csujogatóására, amit nekünk firkantott le az egyik próbán, ott hangzott el először az örök kérdés: van-e az életben multság, értse a szón ki-kí azt, amire vágyik...

„Mire vágyol?” – kérdezi az egyik legény halálba készülő társát, és azóta több, mint háromszázszor hangzott el a válasz: „Muzsikára!”.

Ślawomir Mrozek

Multság

tragikomédia egy részben

Játsszák: SZIKSZAI RÉMUSZ, MUCSI ZOLTÁN, SCHERER PÉTER

Zenei munkatárs: Cseh Tamás // Díslet: Sárkány Sándor // Jelmez: Kárpáti Enikő

mikor? hol?

május 13. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Ördögkatlan-produkció

Az előadás a Hofra Ügynökség közreműködésével jött létre.
www.hofra.hu

Hogy ez a muzsika megszólal-e az életünkben, és ha igen, mit kell érte beáldoznunk... Nos, ezt a tétet fogalmazza meg 16. éve a három „srác”: Mucsi Zoli, Scherer Péter és Szikszai Rémusz.

Azóta sok víz lefolyt a Bárka alatt, sőt, az eresztékeken keresztül bizony be is folyt az a víz a belső terekbe, szóval sok minden változott az előadás körül. Bejártuk az előadással Közép- és Kelet-Európát Lengyelországtól Szerbiáig, Romániától Ukrajnáig, Belorussziától Szlovákiáig és Csehorszáig, játszottuk pincében és padláson, hajléktalanszállón és börtönben, sokszázfős nagyszínházban és pici stúdióban, a szerző is földig hajolt három színész előtt. A három srácból idősödő férfiak lettek, Tamás immár öt éve nincs köztünk, Mrozek is meghalt... És igen, az előadás maga is sok változáson ment keresztül.

Ezért beszélünk „rég-új” Multságáról. Féléves kényszerű szünet után immár Ördögkatlan-produkcióként az Üllői útról a Bajor Gizi parkba költözünk, s mivel Szikszai Rémusz ezt az évadot külföldön tölti, visszatéréséig B legény szerepét Katona László veszi át.

Hogy milyen lesz vele a Multság? Nem jobb, nem rosszabb – de más. A három legény máshogy töri be az ajtót, máshogy kérdezi, hol a multság, máshogy állítja büszkén, „mi sem vagyunk rosszabb fajták!”, és máshogy hallgatja a muzsikát, ha az végre felcsendül... De miközben minden árnyalat más lesz, a lényeg 16 éve változatlan: „muzsáj multságának lenni!”

BÉRCZES LÁSZLÓ

Mucsi Zoltán, Lázár Kati | fotó: Garamvári Gábor

NEHÉZ

Bukás ez, vagy csak a sorsunk, hogy nem lehetett másként?

Sebzettek, sérülékenyek, esendőek vagyunk, de éppen esendőségünkön keresztül tudjuk egymást megérinteni. Csakhogy olyan korban élünk, amelyben az esendőséget el szokás tagadni. Ez szerintem ember- és lételles gondolkodás. Az esendőség a létezés alapélménye. Éppen ez teszi lehetővé, hogy ne rettegjünk a másiktól. Mert egyikünk sem tökéletes. A tökéletes félelmetes – és érdektelen, unalmas. Azért szánt az Úr csak hat napot a teremtésre, mert nem akarta, hogy tökéletes legyen” – írja a szerző, Háy János.

Hogy hogyan is kéne élni. Élnünk. Ezt kérdezi Háy. Kérdezi. Nem mondja. Mert nem tudja. Mi sem tudjuk, mi is csak kérdezzük. Hogy hol basszuk el. Ha egyáltalán. Mert hiszen csak élünk. És abba ugye bele szoktunk halni. Mások legalábbis. Ezidáig mások. Mi is megyünk persze arrafelé, merthogy nekünk is benne van ez a pakliban. De még nem ez a lap következik. És hogy ne ez következze, mentjük át magunkat a holnapba, a holnapokba. Szerellemmel, melóval, alkohollal, apró hazugságokkal, öncsalásokkal. Mindannyian így. Felbukkanunk, szépek és ártatlanok voltunk, és mondták rólunk: ebből a gyerekből lesz valami. Aztán lett, meg nem lett. De mi is az a valami? És mi a nem valami? Már nem vagyunk olyan szépek és ártatlanok, de megyünk előre. Ami merre is van. Például a híd felé, hogy a korlátján átfordulva miénk legyen a zuhanás. A zuhanás káprázata a faleveleken megcsillanó fényfoltokkal, és a megérkezés a hideg kövekre, a földre. A vége. A pakliból a mi lapunk.

Bukás ez vagy csak a sorsunk, hogy nem lehetett másként? Mert ez volt a mi utunk. Az enyém, a tiéd, a Gabi nevű főhőse, akit Kapa fog játszani. A *Nehez*et írva, rendezve, játszva, nézve, megy ki-ki a maga útján. Kepeszt kifulladásig. Van, aki tovább bírja, van, akinek, azt mondjuk,

sikerül, van, mint például a mi hősi, ki a Gabi nevet kapta, akinek, azt mondjuk, nem sikerül. Az úton sikerek, mint például egy jó előadás, és bukások, mint például egy rossz előadás... Kockakövek az úton. A sors szívdobbanásai. Az út van és van rajta a menés és van a megérkezés.

Ez maga az egész – de ez nem elbaszás, ez nem bukás. Ez maga az élet, ami nehéz. „Nehéz volt. Neki is nehéz volt, hogy visszakerült oda, ahová visszakerülni nem akart. De most már könnyű.” Ezt mondja majd Valaki, aki áll a hídon, és nézi a testet a földön. Lehetett volna másként? Annak ott, a földön, a földben, nem lehetett. Ez volt az ő útja. A lap a pakliban.

BÉRCZES LÁSZLÓ

DÍJAK: POSZT 2011 – legjobb férfialakítás: MUCSI ZOLTÁN; Kritikusok Díja 2011 – legjobb férfialakítás: MUCSI ZOLTÁN, legjobb női epizódalakítás: LÁZÁR KATI

Háy János

Nehez

játsszák: Mucsi Zoltán, Lázár Kati, Gados Béla, Ilyés Róbert, Moldvai Kiss Andrea, Jerger Balázs / Pásztor Tibor

Díszlet: Sárkány Sándor // Jelmez: Kárpáti Enikő // Zene: Dresch Mihály

Rendező: Bérczes László

mikor? hol?

május 11. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

A Bárka Színház vendégjátéka

Vadászat

A VADÁSZAT ALAPELVEI – HAJTÓK DALA – A VADÁSZOK GYÜLEKEZŐJE – MESÉL AZ ERDŐ – FUT A NYÚL A MEZŐN – KERÍTÉS MÖGÖTT FEGYVERESEK – VÉSZBANYÁK (William Shakespeare) – A KIRÁLYFI VÁGTAT A RÉTEN – OTT FOGSZ MAJD SÍRNI – A FATTYÚ REMÉNYTELEN SZERELME – SZÁMÚZOTT LOVAG – A REMETE TÖRTÉNETE (Jack Kerouac) – BALLADA A SENKI FIÁRÓL (Faludy György) – ZUM VOLEN... (Carl Maria Von Weber) – A TIGRIS ÉS A MEDVE UTOLSÓ TALÁLKOZÁSA – AZ ÁLDOZATOK ÁRIÁJA – FARKASHAJLSZA (Vlagyimir Viszockij) – AZ ÜLDÖZÉS RÖVID, DE VÉRES – ZÖLD SÁRGA (Kex) – A ZSÁKMÁNY TERÉKEN, SZÉPEN ELRENDEZVE – A VAK ZENÉSZEK KARA LASSAN LÉPKED A FÜBEN – A VADÁSZOK BEVONULÁSA ÉS AZ ÜNNEPSÉG KEZDETE – A LAKOMA – A VENDÉGSEREG TÁNCA – AZ ORGIA – A BOLOND LEVELE A KISFIÚNAK

mikor? hol?

május 22. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

VADÁSZAT

Előszó egy soha el nem készülő filmhez

A Háború végével a Túlélők a reményt valóságnak, az álmokat célnak hitték. A Vérengző Vadállatok uralma és világromboló párharca felborított minden hagyományt, a szavak elvesztették eredeti jelentésüket, a tudósok a halál hatalmát szolgálták, a természet összezsugorodott, az Elnyomás megújult és új formákban, fegyverek nélkül terjeszkedett. Az ellenállás és a bátorság nevetségessé vált, a gyávaság volt a legfőbb erény. A Próféta nem jöhetett el újra.

Bár az idő – a rettenetes veszteségek miatt – alkalmas lett volna a várva várt Változásra, az emberek tovább aludtak. A Bamba Bizalom és Hülye Hála elgyengítette figyelmüket. Elegük volt a szenvedésből, meggyászolták az Áldozatokat, aztán boldogan autókat vettek. Azt hitték, ha száguldanak, szabadok.

Televíziót néztek és azt hitték, a kultúra jött el a lakásukba. Hősök helyett Sztárokat kaptak, a Megváltót a Pénzváltó váltotta fel. Profi próféták százai áriáztak, duetteztek, sőt tömörültek kórusba és kék zászlót lengetve, gyönyörűen begyakorolt szólamokban zengték az Új kor ujjongó újságaiban a minden eddiginél nagyobb alamizsna Hallelujáját. Egész földrészekről tűntek el a szögesdrótok, a nemzetek összekeveredtek. És az alvajárók boldogan rohagáltak össze-vissza a műholdak gyengéd és bájos csipogása alatt.

A még slank Bank bundája alól nem látszott ki a Pénz potroha, a Hitel hasa és a Kamat lába, a Tőke töke bátran kezdett ágaskodni, így a Brókerek baljának segítségével hamar bekövetkezhetett az Osztalék orgazmusa, ami betérítette és megöntözte a lehervadt világot a Sátán spermájával.

Ekkor és így történt, hogy egy csöppnyi maradék utolsó reménye, a Csavargók Könyve egy vándor kezébe került, aki nem is tudott arról, hogy mibe keveredett.

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

Hobo a Vadászat című előadásban (rendező: Vidnyánszky Attila, Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház)

Úton lenni a boldogság A magyar könnyűzene egyik legeredetibb konceptlemeze volt az 1984-ben megjelent *Vadászat*. Ennek felidézésével ér véget az a koncertsorozat, amellyel a 70 éves Hobo megajándékozta a Nemzeti Színház közönségét. Az *Úton lenni a boldogság* címre keresztelt sorozatban a *Vissza a gyökerekhez*, *Szimpátia az ördöggel*, *Kopaszkutya*, *Középeurópai Hobo Blues*, *Oly sokáig voltunk lenni*, valamint a *Requiem a bluesért* lemez bemutatója és a *Vén gazember áriája* című nagyszabású születésnapi koncert után, zárásként hangzanak el a legendás *Vadászat* dalai a Hobo és Bandája – Póka Egon, Szakadati Mátyás, ifj. Tornóczky Ferenc, Fekete-Kovács Kornél és Hobo – előadásában.

Orgia

[Benne Pilinszky János *Négysoros*-a]

Lassú táncok a lehűlő levegőben, lassú lángok a kandallóban,
Jóllakott dögök a medvebőrön.
Mit bámulsz? - mondja Ofélia, majd kilép a tűzből és Júlia ágyába siet,
Mialatt Rómeó Othellót kerülgeti. Még a Vészbanyák is elpirulnak,
A pimasz Shakespeare hogy vigyorog.

A bomlott agyú Grimm testvérek gyermekkeket kínoznak, míg Csipkerózsika önmagával játszik,
És az arcátlan Andersen Hófehérkét öleli.
A Színészkirály és a Költő műsort adnak a vasúttársaságok javára.
A nyolcvanéves primadonna nemzetiszínű melltartóját kisorsolják
a nyugdíjas katonák klubjában,
Marylin Monroe mosolyog, már túl van az egészen, ismeri a dolgot James Deannel együtt.
Szegény Ginsberg üvöltve keresi Kerouacot a tömegben.

Az ezredes álmában kiad egy parancsot: Mindenki egyen egy narancsot!
De a nők inkább banánt kérnek. A fáradt hősök már henyélnek.
A magas külföldi vendég történelemkönyvet olvas és halálra röhögi magát.
A szolgák lopnak és lopakodnak.

Ó, mennyi nihilista, nacionalista, alkoholista, feketelista, futballista, exhibicionista,
Cionista, specialista, fasiszta, statiszta, masiniszta, sovíniszta, orgonista, alpinista, kálvinista.

A táborban mindenki alszik,
A költő tündérei pengetik a drótokat.

*„Alvó szegek a jéghideg homokban.
Plakátmagányban ázó éjjelek.
Égve hagytad a folyóson a villanyt
Ma ontják véremet.”*

Haldoklik az Éjszaka, vére beszennyezi a Hajnalt.
Minden születés véres. A Nap kései szabdalják a Csavargók Köpenyét,
széttépik a nehéz álmot.
Ébredező részek, az első morgások. A düh, bőfögés, hányás, ürülék,
A lejárt gramofon sisteregve ismétli egy régi induló utolsó hangjait.

Nincs többé álom. Egy szem, egy arc. Ó, a kép mennyire pontos,
Az öreg Bosch hogy pirulna, ha látná, a vén kokós.

A padláson véget ért az Öngyilkosok Bálja, mindenki a Parlamentbe igyekszik,
Ahol A Paraziták Parádéján a Patkány a primás.

Íme az utolsó kínrím:
Ez egy nedves kor,
Nappal vér folyik,
Éjjel bor.

A kis balerina vezeti pónilovát.
Hamupipőke, te sosem alszol? - kérdezi tőle a Bohóc.
Vigyél el innen, barátom!
Nem lehet, itt kell örökre maradnom.
Mozdulatai kecsesek, ám a látvány szomorú.
Talán csak a Bolond mulatságos, ahogy integet, Hogy majd ír!
Igen. És nem felejt el semmit. Szeretlek.
Sosem lesz vége. Sosem lesz vége.
Sosem lesz vége. Sosem lesz vége.

„Tótockám” – Tót úr a beregszászi színház legendás Tótk előadásában, Szűcs Nellivel (balra) és Orosz Melindával

„AKI ISMER, TUDJA, KI VAGYOK”

Tóth László a saját szócikkéről, a mozdonyvezetőségről, a tótockámozásról, a besorozás veszélyeiről és a hűségről

A magyar névadási szokások szerint a férfi keresztnévek közül a László a legnépszerűbb, a vezetéknévek rangsorában a Tóth is dobogós. A név gyakorisága miatt Tóth László színművész valami megkülönböztető jelzöt is választhatott volna a neve elé, de azt mondja, aki ismeri, így is tudja, ki ő. Örül a sikernek, az elismerésnek, de semmit sem tesz önmaga népszerűsítéséért. Nem jár társasági eseményekre, nem írnak róla a bulvárlapok, nem főz a tévében, semmit sem posztol az interneten. Pedig – ha kérdezik – szívesen mesél magáról, családjáról, szülőföldjéről, Bátyúról, Beregszászról, színházakról, szerepekről, sírásról... – és jó vele együtt nevetni is.

Lassan húsz éve a pályán, de a színházon kívül nem sokat szerepel.

Még egy facebook-oldala sincs...

– Engem ez nem érdek. Időnként szeretek elbújni, magamba mélyedni, elcsendesedni, elgondolkodni...

A színész, aki a legszívesebben semmit sem mutatna meg magából?!

– A színpadon – mint színész – nagyon is kiadom magam, a játék során semmit sem titkolok, igyekszem minél őszintébben kitárulkozni. Vagy ha megkeres egy újságíró, és interjút kér tőlem, nem utasítom el.

Állok elébe. Minden kérdésre igyekszem válaszolni. Nem zárkózom el a nyilvánosságtól. De én nem megyek utána!

Amikor pályakezdőként először írták plakátra a nevét, nem vetődött fel: talán kellene a Tóth László elé egy jelző vagy legalább egy betű?

– Ifjabb Tóth László lehetnék, mert a papám is Tóth László...

Az interneten, a Wikipédia „egyértelműsítő lapján” közel félszáz Tóth László szerepel. Igaz, színész csak egy, bár azt nem tudjuk, ki lehet,

„Eszembe sem jutott, hogy színész is lehetnék. A mi családukban mindenki vasutas. Jól tanultam, ezért azt mondták a szüleim: olyan okos vagyok, hogy belőlem mozdonyvezető is lehet!

Tóth László a Mesés férfiak szárnyakkal című darabban

mert nincs mögötte szócikk, és a születési évszám helyett is csak egy kérdőjel szerepel.

– Majd egyszer talán lesz nekem is egy szócikkem, de most ez engem még egyáltalán nem foglalkoztat. Aki ismer, az tudja, ki vagyok. Egyébként van ezzel a névazonossággal kapcsolatban egy kedves kis történetem. Kilenc vagy tíz éve történhetett, amikor a beregszászi színházban felhívták a titkárnőnket: szeretnének velem interjút készíteni. Téves felvétel lesz. Úgy készüljek, hogy legalább két napig Budapesten kell maradnom, mivel a műsorban bemutatnák a pályámat, a teljes életutamat. No, ez a teljes életút nagyon gyanús lett nekem! Akkor még alig múltam harminc. Ugyan miről beszélhetnék két napig?! Még szerencse, hogy visszakérdeztünk: biztos, hogy engem keresnek? Mire azt felelték: persze! Várnak szeretettel. Elsősorban Nyilas Misiről, majd minden további filmszerepemről kellene beszélnem. Ekkor már tudtam, azt hiszik, én vagyok az a bizonyos Tóth László, aki Ranódy László *Légy jó mindhalálig* című filmjében játszotta Nyilas Misit. Csakhogy 1960-ban, amikor az a film készült, én még meg sem születtem!

Viszont egy újságcikkben már láttam, a Nyilas Misit játszó Tóth László szerepei közé besorolták Aljosát is!

– Aljosa pedig már én voltam 2006-ban Debrecenben, a *Liberté '56* című filmben, és az ugyanezt a történetet feldolgozó színházi előadásban.

Ezért gondoltam, kellene valami megkülönböztetés a Tóth elé!

Általában a születési, a származási helyet szokták ilyenkor használni.

Lehetne bátyúi vagy beregszászi...

– Vagy csak B. Tóth! B. Tóth László. Egyszer így már be is mutatkoztam. Azt hitték, viccelek. Itt, Budapesten történt az eset. A kijevei főiskolás osztályunk két szemesztert a pesti Színművészeti végzett.

Akkor én még nem értettem, mit nevetnek, amikor azt mondtam: B. Tóth László vagyok. Úgy tűnhetett, jópofáskodom! A népszerű lemezlovas bejelentkezését próbálom utánozni. De a kijevei Állami Karpenko-Karij Színház- és Filmművészeti Egyetemig nem hangzott el Magyarországról a rádió, és annak idején bátyúi iskolásként sem sokat hallgattam a *Poptarisznyát*...

A szülőfaluja, a kárpátaljai Bátyú nevét én először a sátoraljaújhelyi Édes anyanyelvünk nyelvhasználati versenyen hallottam. Onnan mindig bekerültek diákok a Kárpát-medencei döntőbe.

– A bátyúi iskolában tényleg mindig nagy figyelmet fordítottak a magyar nyelvre, a szép kiejtésre, a versmondásra. Én is állandóan szavaltam, minden versenyen indultam.

Emlékszik még az első fellépésre?

– Biztos, hogy nem az első nyilvános szereplésem volt, de arra emlékszem, amikor úgy mondtam el a verset, mintha üldöztek volna. Egy szuszra elhadartam az egészet. Alig vártam, hogy legyek már túl rajta. Szörnyű érzés volt. Ebből az időszakból ez az egyetlen emlékezetes fellépésem. De szerepeltem én sokat, iskolai ünnepeken, nagyobb rendezvényeken. A szavalóversenyeken leginkább Ady Endre- és József Attila-verseket mondtam. Azt hiszem, ők voltak a magyartanárom, Bagu Balázs kedvencei. Isten nyugosztalja tanár urat. Sajnos, már eltemettük. Neki köszönhetem, hogy színész lettem. Ő indított el ezen a pályán.

Mondhatjuk tehát, hogy már bátyúi diákként is színésznek készült!

– Dehogyan készültem én színésznek! Semmit sem tudtam erről a pályáról. Színházban is csak főiskolásként voltam először. Nyilván televíziós közvetítéseket láttam, de az egészen más, mint az igazi színház.

„...jól esik, ha megdicsérnek, de nem tulajdonítanék különösebb jelentőséget a kritikáknak.

Nagyon sok függ a pillanatnyi hangulattól, lelkiállapottól. És most nemcsak a színpadi szereplőkre gondolok, hanem a nézőkre is.”

Eszembe sem jutott, hogy színész is lehetnék. A mi családukban mindenki vasutas. Szinte természetes volt, én sem lehetek más. Jól tanultam, ezért azt mondták a szüleim: olyan okos vagyok, hogy belőlem mozdonyvezető is lehet! Imádtam a vonatokat. Már minden elő volt készítve, hogy mehessek a lembergi főiskolára, amikor Bagu tanár úr azt mondta: indul egy magyar osztály a kijevei színművészeten, és nekem is ott a helyem. Rajtam kívül még egy lánynak és egy másik fiúnak javasolta a színművészetit. Ők végül nem jöttek: a lányt nem vették fel, a fiú pedig más pálya mellett döntött. Azt hiszem, én akkor még leginkább csak kalandvágyból mondtam igent. Jelentkeztem, felvettek. Onnantól kezdve pedig pörögtek az események. Miután végeztem, az első beregszászi bemutatók után tudatosult bennem: színész lettem.

A szülei mit szóltak mindehhez?

– Nem örültek! Édesapám sokáig méltatlankodott, édesanyám hamarabb elfogadta a döntésem. Talán csak akkor nyugodtak meg, hogy a helyemen vagyok, amikor a beregszászi előadások sikeresek lettek, és sokfelé hívtak bennünket. Persze még most is, ha hazamegyek, az öcsém mindig azzal a kérdéssel ugrat: mikor akarok végre dolgozni?!

Haza most is Bátyúra megy?

– Bátyúra és Beregszászra is hazamegyek. Mindkét település kedves nekem. Persze Bátyú már rég nem olyan, mint volt az én gyerekkoromban, de ott élnek a szüleim és nagyon sok jó ismerősöm, barátom. Beregszász azért fontos nekem, mert ott hoztuk létre – szinte a semmiből – az első magyar színházat Kárpátalján. Két kezünk munkája is benne van abban az épületben. Falat bontottunk, téglát raktunk, takarítottunk, magunk építettük a díszletet. Ott lettem igazán színész.

Tóth László

A kárpátaljai Bányán született (1971). A kijevei Állami Karpenko-Karj Színház- és Filmművészeti Egyetem magyar osztályában végzett 1993-ban. A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színháznak (Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház) az alapítástól máig tagja. Számos nemzetközi sikert aratott beregszászi előadásban szerepelt, amelyek a Nemzeti Színházban is láthatók: *Szarvassá változott fiú*, *Tóték*, *Három nővér*, *Csehov egyfelvonásos komédiák*.

2006-tól a debreceni Csokonai Színházban játszott, 2013 óta a Nemzeti Színház társulatának a tagja.

A 2014/2015-ös évadban többek között a *Vitéz lélek*, a *Mesés férfiak szárnyakkal*, az *Éjjeli menedékhely*, *Fodrásznő*, *Ingyenélők* és az *Ahogy tetszik* című előadásban látható.

Mennyire követi az otthoni eseményeket?

– Igyekszem tájékozódni...

Hogy látja innen a helyzetet?

– Nagyon rossznak, szétesőnek. Annak idején, amikor felbomlott a Szovjetunió, mindenki bizakodott, reménykedett. Aztán jött az újabb átverés, kiderült a sok hazugság, csalás, korrupció. A narancsos forradalom után megint bizakodtak az emberek, és most ismét döbbenet nézzük: mi történik velünk?!

Velünk, magyarokkal?!

– Nemcsak mi, magyarok vagyunk bajban. Teljes a káosz, a bizonytalanság. Hogyne aggasztana, ami otthon történik?! Az is előfordult,

hogy nem voltunk benne biztosak, haza tudunk-e menni, meg tudjuk-e tartani a meghirdetett beregszászi előadást. Aztán úgy döntötünk, megyünk. Nyilván vigyázni kell. Én sem szeretném, ha elvinnének katonának.

A beregszászi színház honlapján láttam: tagja az ottani társulatnak is. Nem lehet könnyű mindkét helyen megfelelni!

– Ez elsősorban egyeztetés kérdése. Megyünk, ha tudunk. Például a magyar kultúra napja alkalmából játszottuk Ungváron és Beregszászon kétszer is a *Zoltán újrateremtve* című előadást. Ez eredetileg a beregszászi színház és a zsámbéki színház közös produkciója, és 2013 nyarán mutattuk be először a Zsámbéki Színházi Bázison. Azóta is teltházak előtt játsszuk a Nemzetiben is.

Nagyon jó kritikát kapott – mint római katolikus pap...

– Hallottam róla.

Nem olvasta?!

– Nem, de mesélte az egyik nemzetis dramaturg.

Köztudott, hogy Vidnyánszky Attila sem olvas kritikát. Szintén elvi okokból utasítja vissza?

– Á, dehogy! Az persze jól esik, ha megdicsérnek, de nem tulajdonítanék különösebb jelentőséget a kritikáknak. Nagyon sok függ a pillanatnyi hangulattól, lelkiállapottól. És most nemcsak a színpadi szereplőkre gondolok, hanem a nézőkre is. Velem is előfordult már, hogy nagyon tetszett egy előadás, és amikor újra megnéztem, már egyáltalán nem érintett meg. Az is lehet, hogy csak fáradt voltam, nekem

mint nézőnek, befogadónak volt éppen valami bajom – vagy nem... Abszolút szubjektív műfaj.

Lenne még egy abszolút szubjektív megjegyzésem: én Tótként ismerem meg Tóth Lászlót – Örkény *Tótek*jében.

– Szoktak is a kollégáim, barátaim Tótcskámnak becézni!

Ez az egyik legrégebbi szerepe. És ezt a darabot még mindig játsszák.

– A *Csebov-egyfelvonásosok* a régebbiek, a három komédiát 1997 óta játsszuk. De a *Tótek* is több mint tíz éve folyamatosan műsoron van. Ezt tartják a beregszászi színház egyik emblemikus előadásának. Szerintem is az. Tényleg velünk él, változik. Lehetnek ugyan hangsúlyeltolódások, de a lényeg marad. A sikerét mutatja, hogy májusban csak egy este játszottuk volna itt, a Nemzeti stúdiójában, a Gobbi Hilda Színpadon, de olyan nagy volt az érdeklődés, hogy kénytelenek voltak egy nagyszínpadi előadást is beiktatni...

A beregszászi *Tótek*-előadás órnagyával kapcsolatban mindig szóba kerül Latinovits Zoltán. Trill Zsolt játékával utal a nagy elődre. Tóth Lajos tűzoltó esetében viszont ez az összevetés elmarad. Fel sem merült, hogy megpróbálja megidézni Sinkovits Imrét?

– Az én esetemben nehéz lett volna bármilyen hasonlóságot találni a filmből ismert Sinkovits-féle Tóttal. Így tényleg fel sem vetődött, hogy valamiképpen idéznem kellene az ő alakját, színészi játékát.

Nem is zavarta a nagy előd példája? Gondolom, látta a filmet.

– Természetesen ismertem a filmet. Nagy tisztelettel néztem Sinkovits Imrét. De amikor elkezdtük próbálni ezt az Örkény-darabot, nem em-

Szűcs Nellivel a Fodrásznőben | fotó: Máthé András

lékszem, hogy az esetleges összehasonlítás miatt aggódtam volna. Nekem minden ilyen találkozás megtiszteltetés.

Az eddig szóba került előadások – *Liberté '56*, a *Zoltán újrateremtve*, a *Csehov-egyfelvonások* és a *Tóték* – rendezője is Vidnyánszky Attila.

Úgy tűnik, vele dolgozik a legtöbbet.

– Ez biztos!

Gondolom, vele értik meg leginkább egymást.

– Vele dolgozom a legrégebben, így az ő rendezői nyelvét ismerem leginkább, ő viszont tisztában van az én lehetőségeimmel, korlátaimmal. Azt hiszem, értjük egymást, vele tudunk a legjobban együttműködni, ugyanakkor jól esik néha másokkal is játszani. Nagy élmény volt számomra például Silviu Purcărete vagy Viktor Rizsakov rendezése. Legutóbb pedig Lendvai Zoltánnal dolgozhattam a Csiky Gergely-darabban. Nem volt könnyű.

Mert?!

– Mert nehéz, régies a szöveg. A figura sem egyszerű.

Pedig Zátonyinak főszerepe van ebben a történetben!

– Majdnem főszerep! Nincs is ezzel semmi baj, legfeljebb csak annyi, hogy én nem ilyen vagyok.

„Tegnap este pedig az *Ingyenélők* végén mentünk ki a tapsra, és Bodrogi Gyuszi bácsi rám mosolygott: az nekem többet ért, mint egy kitüntetés. Számomra olyan ez az egész, mint egy álom. Mondhat bárki bármit, a Nemzeti Színházban játszani igenis megtiszteltetés.”

Nehézére esik gazembert játszani?!

– Nem erről van szó. Lehetne, de nem szabad „csak” gonoszt játszani. Muszáj kideríteni az ő igazát is. Nem kell felmenteni, csak meg kell érteni. Olyan ez, mint a sírás. Önmagában a sírás technikai feladat is lehetne, de akkor azonnal lelepleződne a hamisság. Nem szabad sírni. Küzdeni kell a sírás ellen.

Soha sem sírt még a színpadon – úgy igazán?

– Dehogynem. Például otthon, a *Zoltán újrateremtve*-előadásnak voltak olyan ihletett pillanatai, amikor nemcsak a közönség küzdött a könnyeivel, de én is. Vagy legutóbb itt, a Nemzetiben a *Mesés férfiak szárnyakkal* előadása közben éltem át hasonló helyzetet. Ez persze nemcsak a színészekről, nemcsak a rendezéstől, nemcsak a közönségtől függ. Nyilván a külső körülmények, az aznapi hírek is befolyásolhatják a hangulatváltozásokat.

Időnként nevetni is muszáj!

– Ha jön egy váratlan poén, azt nem lehet röhögés nélkül kibírni. A *Fodrásznő* előadásai közben szokott meglepni bennünket Kristán Attila egy-egy ötlettel. Ilyenkor általában a közönség is velünk nevet. Ha jó az előadás, ha együtt van a színpad és a nézőtér, akkor bejön a poén.

Ha már szóba került a *Fodrásznő*: az ősbemutató Debrecenben volt...

– És abban is tűzoltó vagyok!

És abban is beregszászi kollégákkal játszik...

– De Rizsakov rendezte, és nem Vidnyánszky Attila!

Ő „csak” az igazgató volt Debrecenben, én meg csak azt akartam kérdezni, milyen a közönség egy vidéki városban, milyen egy nagyvárosban. Könnyebb dolguk volt otthon?

– Amikor a főiskola után elkezdtük a beregszászi színházszervezést, Attila azt mondta, igazi színházat kell csinálnunk. Nem szabad komp-

Csehov egyfelvonásosok – Kacsur Andreával és Trill Zsolttal

romisszumokat kötnünk, „kulturházi” előadásokkal megelégednünk. És igaza lett! Először a beregszászi közönség is óvatos volt velünk, aztán megszerettek minket. Amikor Attila elvállalta a debreceni Csokonai Színház igazgatását, akkor már sokan ismerték őt és a beregszászi színészeket is Magyarországon, mégis el kellett telnie egy kis időnek, amíg elfogadtak bennünket.

És viszont.

– Persze. Rám is hat a közeg, amelyben élek: a város, a színház, a közönség, az itteni kollégák, akiket én csak messziről bámulhattam, legfeljebb tévéből ismerhettem.

Például! Mondana példaképeket?

– Amikor gyerekként szájtátva ültem a televízió előtt, nekem mindenki hős volt, aki Dobóval a várat védte az *Egri csillagokban*. Később nagy példaképem volt Cserhalmi György. Néhány éve Debrecenben játszottunk együtt az *Úri muri*-ban, ő volt Csörgheő Csuli én meg a mérnök, akkor mondtam is neki, hogy mennyire csodáltam. Gondolom, azt hitte, hogy csak udvariaskodom... Vagy amikor 2002-ben – akkor még vendégként – itt a Nemzeti Színházban a *Bánk bán*-előadásban Blaskó Péter Petur bánja mellett állhattam mint Simon bán, az nekem szinte hihetetlen megtiszteltetés volt. Ráadásul ő még egy kicsit hasonlít is az édesapámra. Tegnap este pedig az *Ingyenélők* végén mentünk ki a tapsra, és Bodrogi Gyuszi bácsi rám mosolygott: az nekem többet ért, mint egy kitüntetés. Számomra olyan ez az egész, mint egy álom. Mondhat bárki bármit, a Nemzeti Színházban játszani igenis megtiszteltetés.

Amikor ideszereződött, mi volt erősebb: a hűség a beregszászi szellemhez vagy a Nemzeti Színház vonzása?

– A hűség! Ez nem kérdés.

FILIP GABRIELLA

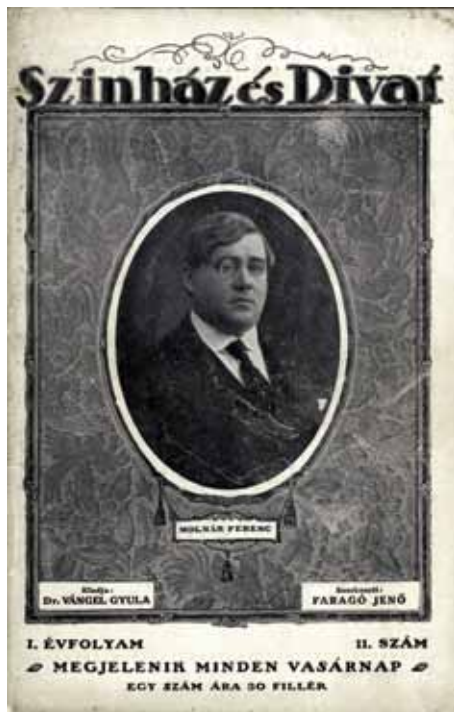
| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Az Ingyenélőkben (a háttérben Olt Tamás)

Gajdó Tamás

SZÍNHÁZ ÉS DIVATTÓL A FIGÁRÓIG

A szenzációra éhes publikum lelkesedett – és lapokat vásárolt

A Színházi Élet hallatlan sikere nyomán képes színházi magazinok sora jelent meg a 20. század első két évtizedében. Ez a korszak több szempontból is egyedülálló a magyar művelődéstörténetben: a modern irodalom jelentős képviselőinek pályája bontakozott ki ezekben az években, és szinte naponta alapítottak színházakat és igényes, előkelő hetilapokat országszerte.

Nemcsak a korszak operett-termése volt számottevő; soha sem született annyi színpadi alkotás Budapesten mint az 1910-es években. Sz az új találmány, a film is alaposan megmozgatta a művészek (és a pénzemberek) fantáziáját. Úgy tűnt, mintha a budapesti polgárok csillapíthatatlan művelődési éhsége biztosítaná minden új színházi vállalkozás sikerét, a szenzációra éhes publikum pedig megvásárolja az újdonságokat. Divattá vált a művészetért, a művészekért lelkesedni.

A Színházi Élet volt korszakokon át a felülmúlhatatlanul sikeres színházi lap. Legelső komoly vetélytársa a *Színház és Divat* volt, amely Faragó Jenő szerkesztésében 1916. augusztus 20-án jelent meg a fővárosban. Érdekes volt az időzítés, hiszen az első szám az első világháború második esztendejében, az új színházi szezon kezdetén látott napvilágot. A lap viszonylag hosszú ideig létezett, csak 1922-ben szűnt meg; Faragó Jenő után Kálmán Jenő, Rácz Vilmos és Forró Pál készítette.

Sokatmondó az első szám tartalomjegyzéke. A vezércikket – *Színház, divat, háború* – Budapest főpolgármestere, Bárczy István írta: „Színház és divat: ne szűnjék meg a háborúban, de nemesedjék hozzá a hivatáshoz, melyet a háború vet rá, s szerényedjék hozzá az emberiségnek ahhoz a gyászához, amit a legdiadalmasabb háború is jelent.”

Ezt követte Szerényi József országgyűlési képviselő, valóságos belső titkos tanácsos műve, aki arról elmélkedett, hogy mi a színház

feladata a háborúban. Ugyanerről írt dr. Farkas Pál, a Petőfi Társaság rendes tagja és Márkus Miksa udvari tanácsos, a Budapesti Újságírók Egyesületének elnöke is.

Ezután azonnal Fedák Sári levelét közölte a szerkesztő: „Mindössze két szerepet játszom. Az egyiket Molnár Ferenc *Farsang* című vígjátékában a Vigszínházban. [...] A másik szerepem a *Csárdásfürst* címszerepe, melyet a Király Színházban fogok játszani.”

A legelső szám egyébként ismeretlen színháztörténeti adatokat is tartalmaz. Dr. Marton Sándor színpadi kiadó például beszámolt arról, hogy milyen műveket sikerült külföldi előadásra elfogadtatnia; Szép Ernő pedig mutatóványt közölt *Május* című egyfelvonásosából, melyet a Vigszínház első magyar újdonságaként hirdettek. (A *Május* végül a mai Katona József Színház helyiségében, az egykori Modern Színpadon került színre 1918. február 20-án.)

A Színház és Divat legelső számában is megjelent a színházi habitué ismert alakja. Egyelőre még név nélkül tudósított a kulisszák mögötti sejtelmes, titokzatos világról, később doktor Bejáratos Andor néven vált ismertté. Ugyancsak színházi „pletykákát” közöltek *Az öltöztető levelei* című rovatban: „a Vigszínházban most nagyban készülnek az *Asszony és a bábu* című darabra, és a Feld Matyi nagyságos úr és nyári Sekszpir úr már írja az *Asszony és a bába* című paródiát.”

BODROGI GYULA AMPHITEÁTRUM- DÍJAS

A színházi világnap alkalmából az idén is odaítélték a Gobbi Hilda-életműdíjat, a Soós Imre- és a Vámos László-díjat, valamint a Nemzetközi Színházi Intézet Magyar Központjának elismerését, a Hevesi Sándor-díjat. Külön gratulálunk Bodrogi Gyulának, az ő munkásságát Amphiteátrum-díjjal ismerték el! Idén a MASZK Országos Színészegyesület gálájára a budapesti Thália Színházban került sor. Az 1999 óta minden évben megrendezett jótékonysági gálaest bevételeiből a rászoruló, idős színészeket és az Ódry Árpád Művészotthont támogatja a MASZK.

SCHWAJDA- SZOBOR

Öt éve hunyt el Schwajda György, a 2002-ben átadott mai Nemzeti Színház építésének kormánybiztosa és első igazgatója. Az évfordulóra Varga Imre Kossuth- és Herder-díjas szobrász készített egészalakos szobrot, amelynek ünnepélyes leleplezésére április 28-án kerül sor a Nemzeti Színház szoborparkjában. (A szobor elkészültének folyamatáról a Nemzeti Magazin március-április számában olvashatnak riportot.)

VENDÉGEINK VOLTAK A NAGYCSALÁDOSOK

Harmadik alkalommal fogadta a határon túli és a magyarországi nagycsaládokat a Nemzeti Színház. A Trianonhoz vezető első világháború kitörésének századik évfordulójára készült *Fekete ég – A fehér felbő* című előadás tekintett meg a vendégek március 20-án. A több mint 600 néző közül száztizen Kárpátaljáról, negyvenen Erdélyből, száznyolcvan pedig a Felvidékről érkeztek a teátrumba – ezúttal is a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége (KCSSZ) szervezésében.

A nagycsaládos vendégeknek a szünetben az Óbudai Népzeneiskola tekerőlantos és énekes növendékei zenéltek

DUPLÁN A POSZT-ON

A *Brand* (rendező Zsótér Sándor) és az *Isten ostora* (rendező Vidnyánszky Attila) előadásokkal szerepel a Pécsi Országos Színházi Találkozó (POSZT) 2015-ös versenyprogramjában a Nemzeti Színház. A 15. jubileumi POSZT díszvendége a Nemzeti Színház társulatának tagja, Udvaros Dorottya lesz. A találkozó 14 produkcióját 235 előadásból választotta ki Balogh Tibor színikritikus, dramaturg és Perényi Balázs drámatanárs, rendező. *(Részletek a 31-32. oldalón)*

Trokán Nóra és Trill Zsolt a Brandban | fotó: Eöri

ÜLDÖZVE MENEKÜLÉS

Szélmalom, templom, az ember által irányított isteni szikra és az éneklés titokzatossága. Verebes Ernő *Gerendák* című drámájával fejeződik be a Nemzeti Színház idei felolvasószínházi sorozata.

Zeneszerző, költő, drámaíró? Mi volna a megfelelő sorrend?

– Először volt a szerzőség – mondhatnám viccesen –, és ebben van is valami, mert gyerekkorom óta tanulom a zenét, és szövegeket is írok. Hivatalosan (meg egyébként is) zeneszerző vagyok, hisz ezen a tanszakon diplomáztam, és a zene isteni szubsztátuma számomra ma is meghatározó. Ugyanakkor a hanggal, jellel, szóval, motívummal való „játék” életem minden rétegét átszövi, talán még a viselkedésemet is.

A testvére festő, de ő is zenél. Művészcsaládból származik?

Öcsém – nem csak számomra – meghatározó festő. És zenész. Mondhatnám, hogy művészcsaládban nőttünk fel, már ami a neveltetésünk „hangulatát” illeti. Közben a tény az, hogy orvoscsaládból származom. Apai nagyapám viszont zenész volt, nagybőgős. Valamiféle *belső világi basszusok* így csak megragadhattak bennünk.

Hogyan keveredett a színház közelébe?

Egyszer csak a színházban találtam magam mint szkeptikus, józan ember, aki félbemaradt gyógyszeripari technológusként már jó ideje próbálkozik azzal, hogy megfejtse a totális művészet emberileg is felfogható egyidejűség-képletét. Magyarán, hogy lehet megannyi alkotóelemből a végén egyetlenegy „szentesíteni”, amit úgy hívnak: előadás.

Volt a *Gerendák*nak valamilyen kiinduló ötlete? Egy kép? Egy figura?

Egy sztori?

Csak egy kérdés volt. Vidnyánszky Attila – aki szövegeimből előadásokat rendezett a beregszászi társulatával – egyszer megkérdezte tőlem: miért tudnak egyesek szebben énekelni, mint mások? Zavarba ejtő kérdés, mert a tehetség, az isteni adomány tőlünk független képességét fordítja vissza – galád módon – a mi életünkre. Mintha mi tehetnénk saját tehetségünkről vagy tehetségtelenségünkről.

Mi volt a válasza?

Eszembe jutott – nem volt egyszerű folyamat, hisz rengeteget olvastam, hogy valami „eredeti” eszembe jusson –, hogy maga az áldozathozatal az, ami a tehetség csúcspontját jelenti, mert az már emberi. A szépen éneklés szalon-pillanata ugyanis itt átúszik egy „valakiknek szóló” éneklésbe, ami viszont már az ember által irányított isteni szikra. Az áldozathozatal pillanatában az emberi szépségnek életigenlő célja van.

Megrendezi magának a szöveget munka közben? Elképzelem, hogyan lehetne eljátszani az egyes jeleneteket? Vagy másképpen szólal meg a szerzőben a saját szövege?

VEREBES ERNŐ: GERENDÁK

máj. 20.

A történet egy mondatban: hogyan és miért alakítanak át egy szélmalmot templommá a harmincas évek Magyarországon. A „miért” adva van: a szélmalom ideje lejárt. A „hogyan” már érdekesebb, főleg a „káderek” szempontjából. Ugyanis az addigi szélmolnár, Jósika családjával együtt ebek harmincadjára kerül, hacsak el nem foglalja a leendő imaház sekrestyési posztját. Azt, hogy Jósika kicsoda is valójában, valószínűleg csak az a részeges plébános tudná elmondani (vagy ő sem), akit az új malom-templomba vezényelnek, gyűjtse össze azt a nyáját, mely lehet, hogy a még a farkasoktól sem fél...

mikor? hol?

május 20. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Felolvasószínház a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház művészeinek közreműködésével

VEREBES ERNŐ zeneszerző, író, a Nemzeti Színház dramaturgja 1962-ben Zentán született. Az Újvidéki Egyetem Technológiai Karán tanult, majd a Szarajevói Zeneakadémia Zeneszerzés Tanszakán szerzett diplomát, tanulmányait a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Petrovics Emil osztályában zárta le. Zeneműveit Magyarországon, a volt Jugoszlávia utódállamaiban, Ukrajnában, Olaszországban és Japánban mutatták be. Színpadra zenét több vajdasági, magyarországi és kárpát-medencei színház felkérésére írt. Öt próza, illetve verseskötete jelent meg. Ezek közül az egyik három színházi szöveget tartalmaz, melyek Vidnyánszky Attila rendezésében, a beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház előadásában kerültek színpadra: *Sardaffas*, a himboszorkány (Magyar Színkritikusok díja, 2001), *Kioldás*, *Magzatlégzés*. Verebes Ernő a Drámaírói Kerekasztal tagja, Magyar Művészetért-díjas (2010).

Igyekeztem a magam számára is láthatóvá tenni azt a világot, melyben a történet játszódik, az eredeti funkciójától megfosztott szélmalom. Pontosítani voltam kénytelen egy korabeli háromszintes szélmalom működési elvét, annak részleteit, szóval az egész technológiát, ami nélkül nincs sem malom, sem később templom. A mindenkor rendezőnek ez nyilván egyfajta kényszerpályát jelent, de enélkül az egész darab működésképtelenné vált volna, legalábbis így gondoltam, amíg írtam, merthogy az írás is egy „működési állapot”, az író pedig ilyenkor egy önző ember. Mindenesetre az írás egy üldözve menekülés, a kérdés csak az, adott pillanatban az üldözöttől vagy a menekültől van-e távolabb az író.

- kornya

PROGRAMAJÁNLÓ

KÖRHINTA

máj. 3.

Akadálymentes előadás

A *Körhinta* című előadás akadálymentesített alkalmán vehetnek részt a kihívással élő színházbarátok. A jelyelvi tolmács (Bödök Ilona) a színpad jobb oldaláról szinkronban jelet a hallássérülteknek, a vakok és gyengénlátók pedig fülmonitor rendszer segítségével hallgathatják a narrátort (Bonecz Ervin). A látássérültek az előadás előtt egy órával a díszleteket, a kellékeket és a főszereplők jelmezeit „megtapasztalva” interaktív színpadbejáráson vehetnek részt.

mikor? hol?

május 3. – 19 óra • Nagyszínpad

EMLÉKEZÉS

máj. 16.

A roma holokauszt évfordulója

Snétberger Ferenc *For my people* című műve is elhangzik a roma holokausztra emlékező műsor keretében a Liszt Ferenc Kamarazenekar közreműködésével. A túlélők vallomásait is megidéző esten fellép a Száztagú Cigányzenekar Kamaragyűjtése, a Kanizsa Csillagai, a Romano Teatro, Romano Glaszo, valamint Geszti Petra és Boda Péter. Az este az Auschwitz-Birkenau cigánylágerben 1944. május 16-án kitört lázadásnak, a náci megsemmisítő táborok egyik legnagyobb felkelésének és a roma holokauszt többszáz ezer elfeledett áldozatának állít emléket.

mikor? hol?

május 16. – 19 óra • Nagyszínpad

Az előadás ingyenes, de előzetes regisztráció szükséges:
jegy@nemzetisinhaz.hu

A pontgyűjtést hagyja a katicákra!

Azonnali 25%-os kedvezmény* VízPlusz kártyával a Nemzeti Színház előadásaira!

Díjmentes kártyaigénylés:
www.vizpluszkartya.hu

NEMZETI SZÍNHÁZ
1887
KÖZÖS-NÉZŐPONT

*A mindenkori kedvezményekről a www.vizpluszkartya.hu honlapon tájékozódhat.

KERFESZT

máj. 19., 20.

Színház és szakralitás

A Nemzeti Színház két előadása, a *Zoltán újrateremtve* és a *Johanna a máglyán* a Keresztény Színházi Fesztivál keretében látható a Nemzetiben. A KerFeszt nívós külföldi és honi, keresztény tematikájú, lélekmesésítő produkciók révén próbál rávilágítani a hit és a szakralitás közösségformáló, nemzetépítő és megtartó erejére.

mikor? hol?

ZOLTÁN ÚJRATEREMTVE

május 19. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

JOHANNA A MÁGLYÁN

május 20. – 19 óra • Nagyszínpad

www.nemzetisinhaz.hu

ZENÉS SHOW

máj. 28.

Orient

1914-ben kitört a háború, és ledőlt Belgrádnál a zimonyi híd, melyen keresztül az Orient expressz száguldott Kelet és Nyugat között... Akárcsak az Orient-show, amely virtuóz zenéken, táncokon és dalokon keresztül kultúrák közötti utazásra csábítja nézőit. A gödöllői Művészetek Háza és a békéscsabai Jókai Színház előadásában közreműködik a Talamba ütőegyüttes mellett a CimbaliBand, a Friccka Táncegyüttes, közreműködik Gubik Petra és Szomor György.

mikor? hol?

május 28. – 19 óra • Nagyszínpad

KÖLYÖKNAP

máj. 31.

Gyereknapi a Nemzetiben

Színházzal, versekkel, koncerttel, kézműves foglalkozásokkal, tánc- és énektanítással várja a gyerekeket és a szülőket az évad utolsó Kölyöknapján a Nemzeti. Látható lesz a *Kutyafül, macskakő, egérút* (Tatabányai Jászai Mari Színház), *Az őrangyal* (Kakasy Dóra) és a *Kristóf, az óriás* (Magyar Népmese Színház) című előadás, interaktív koncertet ad a Hoppál Mihály Band.

mikor? hol?

május 31. – 10 órától • A Nemzeti Színház több helyszínén

CERVINUS TEATRUM

máj. 29.

Holle anyó

A szarvasi szlovák Cervinus Teátrum *Holle anyó* című családi mese-musicaljével vendégszerepel a Nemzeti Színházban, amely kiemelten kezeli a magyarországi kisebbségek színházi törekvéseit, befogadja előadásait. A lendületes zene és tánc, a modern látványvilág különleges családi színházi eseményt ígér.

Szlovák nyelven, magyar felirattal

mikor? hol?

május 29. – 19 óra • Nagyszínpad

RÁHANGOLÓK ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaik háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal...

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt, 18 órától

május 7. – **Éjjeli menedékhely**

május 19. – **Isten ostora**

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

május 13. – **Mulatság**

május 30. – **Don Quijote**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

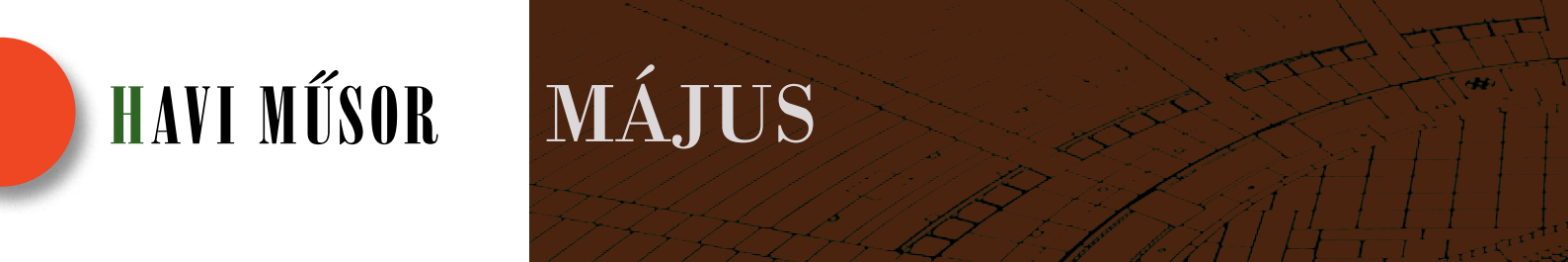
NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte az Alexandra könyvárúházaiban és boltjaiban.

Ajánlja ismerőseinek, barátainak!

ALEXANDRA

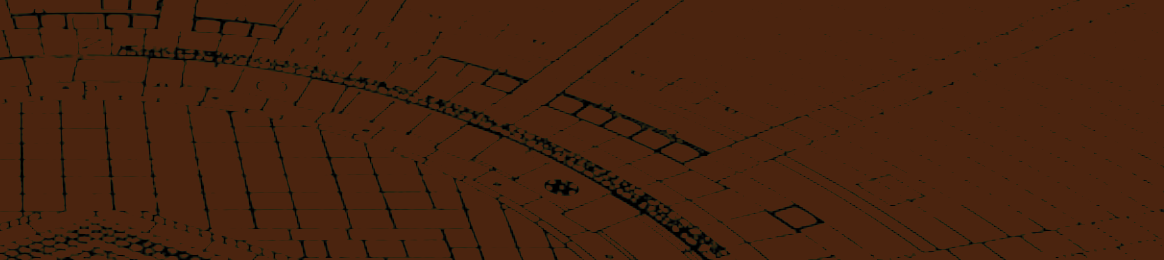
HAVI MŰSOR

MÁJUS

Nagyszínpad	2	Szo	14:00
Gobbi Hilda Színpad	2	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	2	Szo	19:30
Nagyszínpad	3	V	15:00
Nagyszínpad	3	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	3	V	15:00
Kaszás Attila Terem	3	V	19:30
Nagyszínpad	4	H	19:00
Kaszás Attila Terem	4	H	19:30
Nagyszínpad	5	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	5	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	5	K	19:00
Bajor Gizi Szalon	5	K	19:30
Nagyszínpad	6	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	6	Sze	19:00
Nagyszínpad	7	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	7	Cs	19:00
Bajor Gizi Szalon	7	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	8	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	10	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	10	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	11	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	13	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	13	Sze	19:30
Gobbi Hilda Színpad	14	Cs	19:00
Bajor Gizi Szalon	17	V	19:30
Nagyszínpad	18	H	15:00
Nagyszínpad	18	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	18	H	19:00
Nagyszínpad	19	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	19	Sze	19:00

Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)
Ingyenélők I Csiky Gergely
Brand I Henrik Ibsen
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa
Ingyenélők I Csiky Gergely
Brand I Henrik Ibsen
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila-est I Földes László Hobo
Fekete ég – háborús előhang • Molnár Ferenc: A fehér felhő – mirákulum egy részben
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon
Johanna a máglyán I Paul Claudel – Arthur Honegger
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Éjjeli menedékhely I Makszim Gorkij   ráhangoló 18 órától
Audiencia/Vernisszázs I Václav Havel (a Váci Dunakanyar Színház vendégjátéka)
Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras
Ingyenélők I Csiky Gergely
Árnyország I William Nicholson
Árnyország I William Nicholson
Nehéz I Háty János (a Bárka Színház vendégjátéka)
Mulatság I Slawomir Mrozek   utána közönségtalálkozó
Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor
Shakespeare összes rövidítve I Madhouse Theatre Company   angol nyelven
A Szkalla lányok I Örkény István
János vitéz I Petőfi Sándor
János vitéz I Petőfi Sándor
Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert
Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán   ráhangoló 18 órától
Zoltán újratemetve I Zelei Miklós (Keresztény Színházi Fesztivál)

Bajor Gizi Szalon	19	K	19:30
Nagyszínpad	20	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	20	Sze	19:30
Gobbi Hilda Színpad	21	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	21	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	22	P	19:00
Kaszás Attila Terem	22	P	19:30
Nagyszínpad	26	K	19:00
Kaszás Attila Terem	26	K	19:30
Nagyszínpad	27	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	27	Sze	19:30
Gobbi Hilda Színpad	28	Cs	15:00
Gobbi Hilda Színpad	28	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	28	Cs	15:00
Nagyszínpad	29	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	29	P	15:00
Gobbi Hilda Színpad	29	P	19:00
Kaszás Attila Terem	29	P	19:30
Nagyszínpad	30	Szo	15:00
Nagyszínpad	31	V	15:00
Nagyszínpad	4	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	4	Cs	19:00
Nagyszínpad	5	P	19:00

Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras
Johanna a máglyán I Paul Claudel – Arthur Honegger (Keresztény Színházi Fesztivál)
Gerendák I Verebes Ernő   felolvasószínház
Tóték I Örkény István
A föltámadás szomorúsága – Ady Endre-est I Földes László Hobo
Vadászat I Hobo életmű sorozata, 8. koncert
Shakespeare összes rövidítve I Madhouse Theatre Company   angol nyelven
Don Quijote I Cervantes nyomán   PREMIER
Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor
Szentivánéji álom I William Shakespeare
Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
Egyfelvonásos komédiák I A. P. Csehov
Holle anyó I Belinszki Z. – Gulyás L. – Varga V. (a szarvasi Cervinus Teatrul vendégjátéka)
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo
Don Quijote I Cervantes nyomán   utána közönségtalálkozó
Tóték I Örkény István
JÚNIUS
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádaszy László – Vincze Zsuzsa
Ingyenélők I Csiky Gergely
Don Quijote I Cervantes nyomán

A *Szentiván éji álom* című előadást 16 éven felülieknek ajánljuk!

Kísérőrendezvényeinkről az 48–49. oldalon tájékozódhatnak

A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

'15/16 ÉVAD BEMUTATÓI

SZINDBÁD

Krúdy Gyula regénye alapján

Németh László
SZÉCHENYI

Szarka Tamás
ÉDEN FÖLDÖN

Edmond Rostand
CYRANO DE BERGERAC

Carlo Gozzi
SZARVASKIRÁLY

Vörösmarty Mihály
CSONGOR ÉS TÜNDE

AZ ÖREG ÉS A TENGHER

Hemingway: Az öreg halász és a tenger
című regénye alapján

Vladislav Vancura
SZESZÉLYES NYÁR

Bertolt Brecht
GALILEI ÉLETE

MEGHÍVJUK EGY UTAZÁSRA!

JEGYEKET, BÉRLETEKET!

ÚJ
BÉRLETFAJTÁK

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

2015. márc.–ápr. – III. évfolyam 2-3. szám

a **szcenárium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrássy úti jegyirodában, valamint

országszerte a nagyobb hírlapüzletekben

A március–áprilisi szám tartalmából: MITEM **Vidnyánszky Attila**: Nemzeti színházak a 21. században (magyarul és angolul) | **Valére Novarina** a színész művészetéről (magyarul és franciául) | KULTUSZ ÉS KÁNON **Tadeusz Kantor**: A színház elemi iskolája | FOGALOMTÁR **Végh Attila**: Sors | MŰHELY **Birtalan Ágnes, Teleki Krisztina, Tömöry Márta, Sudár Balázs, Szász Zsolt** (tanulmányok az „Isten ostroma” konferenciáról) | NEMZETI JÁTÉKSZÍN **Balogh Géza**: A kívülálló. Gellért Endre tündöklése és rettegései | FÉLMŰLT: **Katona Imre** | KILÁTÓ **Körkép** a Magyar Teátrumi Társaság tagszervezeteiről | KÖNYV **Jámbor József** Misima Yukio drámáiról

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkozhatnak az iskolai csoporttal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy 30 perces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra minimum 25 fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt.

RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával az adott produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy 40 perces bevezetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.

RENDAHAGYÓ ISKOLAI ÓRA A NEMZETI SZÍNÉSZEIVEL

Az alábbi, tananyaghoz kötődő előadások előtt a darabban szereplő művészek ellátogatnak az iskolába, hogy rendhagyó óra keretében hozzájuk közelebb a diákokhoz a mű világát. Színészeink sokirányú elfoglaltságára tekintettel ez a program komoly előzetes egyeztetést kíván, de mindent megteszünk, hogy eleget tehesünk a beérkező kéréseknek. Az ajánlott előadások: *Fekete ég* – Molnár Ferenc: *A fehér felhő* (az I. világháborús évforduló kapcsán), *M. Gorkij: Éjjeli menedékhely*, *Isten ostroma* – Bánffy M.: *A nagyúr c. műve alapján*, *Claudel-Honegger: Johanna a máglyán*, *Örkény I.: Tóték*, *Petőfi S.: János vitéz*

ISKOLAI PROGRAMOK

KULISSZAJÁRÁS

Csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával az előadás előtt tudjuk megszervezni. Egy kb. 40 perces séta keretében bemutatójuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket, és láthatók egyéb „háttérérdekségek” is. Egyszerre legfeljebb 30 diák élhet ezzel a lehetőséggel. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.

ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

A Nemzeti Színház egész évadon átvételő színházi játéka. Ebben az évadban az Ádámok és Évák Ünnepe keretében iskolai csoportok, színjátszó körök adják elő bibliai történetekből készült jeleneteiket. A csoportok munkáját a felkészülés során a Nemzeti színészei, dramaturgiai, rendezőgyakorlatokai segítik. A programot minden évadban más-más megadott témával rendezzük meg.

KÖLYÖKNAPOK

Színházunk minden hónapban időszériú eseményekhez, ünnepekhez kapcsolódóan ingyenes **Kölyöknapokat** szervez, **vasárnapokon, délelőtt 10-től 13-óráig**, az évad második felében 2015. február 8-án, március 8-án és május 31-én. Óvodás és kisiskolás gyermekeket várunk szüleikkel.

NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A vetélkedő a Nemzeti Színház történetéről szól, terveink szerint minden évben megrendezzük. Részletek a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon.

DIÁKBÉRLETEK

Bubik István diákbérlet – 3 előadásra érvényes, **3.000Ft** **Kaszás Attila diákbérlet** – 4 előadásra érvényes, **3.600Ft**. A diákbérletek bármely előadásra beválthatók, a nagyszínpadi előadások esetében a karzatra szólnak.

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Szükséges a pedagógusigazolvány felmutatása. Egy igazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható.

EGYÉNI DIÁKJEGY - 30 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül diákigazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra, egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

CSOPORTOS DIÁKKEZDEMÉNY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Igénybeviteléhez legalább 20 fős és diákigazolvány szükséges. Minden 20 fős csoport mellé 1 db 200 Ft-os kísérijegyet biztosítunk.

LAST MINUTE DIÁKJEGY - 500Ft

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes, és diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

MR ZENEI
EGYÜTTESEK

A MAGYAR RÁDÓ ZENEI EGYÜTTESEINEK ÉVADZÁRÓ HANGVERSENYEI

**MAGYAR RÁDÍÓ SZIMFONIKUS
ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA**
2015. MÁJUS 6., SZERDA 19:30.....

**BARTÓK BÉLA NEMZETI
HANGVERSENYTEREM**

ZOMBOLA PÉTER: PASSIÓ
BEETHOVEN: IX. SZIMFÓNIA, OP. 125

Közreműködik: Sümegi Eszter - szoprán,
Kovács Annamária - alt, Fekete Attila
- tenor, Kálmándi Mihály - basszus

Vezényel: Kovács János

MAGYAR RÁDÍÓ ÉNEKKARA
2015. MÁJUS 16., SZOMBAT 19:30.....

BUDAPEST MUSIC CENTER

HINDEMITH: MISE, 1963
ORBÁN GYÖRGY: AGNUS DEI
D. SCARLATTI: STABAT MATER

Vezényel: Antal Mátyás

MAGYAR RÁDÍÓ GYERMEKKÓRUSA
2015. MÁJUS 23., SZOMBAT 16:00.....

ZENEAKADÉMIA, NAGYTEREM

KODÁLY: VILLŐ
BRITTEN: MISSA BREVIS OP. 63.
BÁNKÖVI GYULA: ÉNEK A HEGYEKBŐL
FEKETE GYULA: HÁROM SZÉP PILLANGÓ
SCHUBERT: 23. ZSOLTÁR
DECSÉNYI JÁNOS: CSETTELÉS
BEISCHER-MATYÓ TAMÁS: AZ ÉNEK ÁRNYA
BÁRDOS: MENYECSKE

Közreműködik: Arany Zsuzsanna - zongora

Vezényel: Matos László, Kabdebó Sándor,
Brebovszky Klára

JEGYVÁSÁRLÁS: www.jegymester.hu

Művészetek Palotája jegypénztárak // Zeneakadémia jegypénztár

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ: www.mrze.hu

Trill Zsolt és Kristán Attila a Brand című előadásban | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER: Miguel de Cervantes – Verebes Ernő: **Don Quijote**

ELŐADÁSOK MÁJUSBAN: Urbán Gyula: **Egerek** I Csiky Gergely: **Ingyenélők** I Henrik Ibsen: **Brand** I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa: **Körhinta** I József Attila: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I **Fekete ég** (háborús előhang) – Molnár Ferenc: **A fehér felhő** (mirákulum egy részben) I Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa** I zenés találkozás a hatodikon: **Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi** I Paul Claudel – Arthur Honegger: **Johanna a máglyán** I Szergej Medvegyev: **Fodrásznő** I Makszim Gorkij: **Éjjeli menedékhely** I Václav Havel: **Audiencia/Vernisszázs** I Marguerite Duras: **Nyáron, este fél tizenegykor** I William Nicholson: **Árnyország** I Háy János: **Nehéz** I Slawomir Mrozek: **Mulatság** I Márai Sándor: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia** I Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgesson: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** I Örkény István: **A Szkalla lányok** I Petőfi Sándor: **János vitéz** I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **Boldogságlabirintus** I Bánffy Miklós nyomán: **Isten ostora** I Örkény István: **Tóték** I Ady Endre: **A föltámadás szomorúsága** I William Shakespeare: **Szentivánéji álom** I A. P. Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** I Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról**